

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa/>

№ 10 (2339) Год XLVI

Беласток 11 сакавіка 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Палітыка і пропаганда

Яўген МІРАНОВІЧ

Хаця не вызначана яшчэ дата презідэнцкіх выбараў у Беларусі, аднак мінскае тэлебачанне вядзе ўжо вострую кампанію дыскрэдытацыі патэнцыяльных канкурэнтаў Лукашэнкі. Сам презідэнт з'яўляецца таксама ўдзельнікам гэтай пропагандысцкай акцыі. Калі ўспамінае пра апазіцыю, заўсёды гаворыць „радыкальная апазіцыя”, „тэрарысты”, „чужыя наёмнікі”. Презідэнцкая тэлежурналісты, а асабліва Юрый Зімоўскі і Яўгений Новікаў маглі бытэ ўзорам для ўсіх таталітарных пропагандыстаў. Часта паўтараюць яны пра пятую калону, пагражаячую Беларусі, адварочваючы ролю палітычных сіл у Рэспубліцы. Хаця самі прадстаўляюць у чыстай форме стаўленне да сваёй дзяржаўнасці, якое ва ўсім свеце называеца менавіта пятай калонай, гэтым эпітэтом акрэсліваюць усіх, хто выступае за незалежнасць і суверэнітэт Бацькаўшчыны.

23 лютага ў Расіі і Беларусі адзначаўся Дзень абаронцаў айчыны. У Беларусі вялікія святкаванні праходзілі з удзелам афіцыйных улад, ускладаліся кветкі да помнікаў савецкім салдатам, ветраны, згінаючыся пад цяжарам медалёў, гаварылі перад камерамі дзяржаўнага тэлебачання пра „непобедимую русскую армию”, Лукашэнка раздаваў новыя медалі і званні афіцэрам міліцыі, КДБ і войска. Прайшло сапраўднае шоу ў гонар савецкага збройнага чыну. Паўсюдна гучалі лозунгі пра „единство беларускага и российскага народов”. Пятая расійская калона сапраўды адзначала свой вялікі дзень. У беларускім з назвы тэлебачанні не было відаць следу беларускай палітычнай думкі. Халустства і падлініцтва ўсялякіх чыноўнікаў і журналістаў паказвала толькі адназначна, што няма ў Беларусі ніякай грамадзянскай супольнасці. Тоё, што цяпер там існуе, больш напамінае феадальна-азіяцкую сістэму, узначеную сатрапам, які кіруе праз пасрэдніцтва інтэлектуальна зняволеных служак, абдораных усялякімі прывілеямі. Успомненія Зімоўскі і Новікаў могуць у пачуцці поўнай бяскарнасці называць пятай калонай інакш думаючых пра сваю Бацькаўшчыну грамадзян толькі таму, што не існуе ў Беларусі ніякая судовая ўлада. У Рэспубліцы Беларусь, таксама як у свой час у краіне Тамерлана, станаўленне законаў, як іх выкананне засяроджана ў руках аднаго чалавека.

Хаця ў гэтым годзе ў Беларусі плануецца палітычная акцыя, званая презідэнцкімі выбарамі, нічога такога ў еўрапейскім разуменні гэтага слова там не адбудзеца. У тэлебачанні патэнцыяльных канкурэнтаў Лукашэнкі ўсялякія Зі-

[працяг ↗ 2]

Самы лепшыя рассказы. Справа: Паўліна Пашко, Бэата Мінько, Анна Садоўская і Іаланта Карпюк.

Лепшыя рассказы

Аляксей МАРОЗ

У II Конкурсе беларускай гавэнды „Гайнаўка 2001”, які адбыўся 23 лютага 2001 года ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы, прынялі ўдзел 33 вучні падставовых школ і гімназій Гайнаўскага павета ды Гайнаўскага белліцэя.

— Калі ў Гайнаўцы зноў пачаў дзейніцаць аддзел БГКТ, падумалі мы разгарнуць у горадзе беларускасць. Тады паўсталі ідэя конкурсу рассказыкаў для вучняў гайнаўскіх школ. Калі атрымалі дадатковыя сродкі са Стараства, вырашылі пашырыць конкурс на ўесь Гайнаўскі павет, — успамінае Ян Карчэўскі, сакратар Гайнаўскага аддзела БГКТ, пра мінулагоднія спаборніцтвы. — У гэтым годзе расказвае амаль два разы больш ўдзельнікаў. З'явіліся вучні з Дубін, Кляшчэля і Падставовой школы № 6 у Гайнаўцы, што вельмі радуе.

Мерапрыемства ўдастоілі прадстаўнікі арганізатораў — Міхал Голуб, старшыня Гайнаўскага аддзела БГКТ, Яўген Янчук, кіраўнік Клуба беларускіх спраў, што дзейнічае пры белліцэі і Яўген Сачко ды Аляксандр Лаўрыновіч, дырэкторы школы, якія гасцівалі рассказыкаў. Мерапрыемства адкрыў настаўнік беларускай мовы белліцэ Ян Карчэўскі. Праграмны дырэктар Цэнтра грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь Яўген Вапа, які аказаў конкурс фінансавую падтрымку, прыбыў павінішаваць пераможцаў.

Першымі выступілі вучні падставовых школ. Свае расказы абапіралі яны на мастацкіх творах. Пасля расказвалі гімназісты. У іх было больш уласных інтэрпрэтацый ды выказванняў на гаворцы.

— Я хацела б, каб ўдзельнікі конкурсу расказвалі, а не чыталі тэксты на па-

мяць, бо гэта ўжо не расказ, гавэнда. Кожнае слова аўтара расказа можна замяніць сваім словам і тады не трэба турбавацца, што можна нешта забыць. Вучні павінны расказваць тэксты, якія раней прачыталі, або стварыць уласныя расказы, — заявіла старшыня камісіі Наталля Герасімюк, бібліятэкар Беларускага музея ў Гайнаўцы. — Ацэнвалі мы падбор тэкстаў, мастацтва, эмацыйнасць выказвання і вымаўленне. Вельмі добра падрыхтаваліся вучні, якія расказвалі на сваіх гаворках.

Сярод вучняў падставовых школ самую высокую ацэнку атрымала Анна Іванюк з Нарвы, якая выступіла з ра-

[працяг ↗ 5]

Анна Іванюк з Нарвы.

Аб гайнаўскім беспрацоўі

На Гайнаўшчыне шукаюць працу шафёры, настаўнікі, эканамісты, слесары, столяры ды токары. І такой працы не хутка можна спадзявацца. Заняпала гайнаўская дрэваапрацоўчая прамысловасць. Для многіх крывініцай даходу можа стаць агратурызм.

[заняпад ↗ 3]

Горад міласэрнасці

Міласэрнасць у адносінах да сябе дэманструюць кожнага дня беластоцкія прадстаўнікі ўлады. Яшчэ ніводзін карумпаваны чыноўнік не быў пакрыўджаны колегамі. Так як пры камуністах перасаджваюць такога на другое крэсла і згодным хорам балбочуць пра хрысціянскія вартасці.

[улада ↗ 4]

Памяркоўнае задавальненне

У сувязі з адказам міністра ўнутраных спраў Рэчы Паспалітай на ліст чатырынаццаці лідэраў беларускіх і права-слайных арганізацый Ян Зенюк ад іх імя склікаў прэсавую канферэнцыю, на якой выказаў адносіны аўтараў ліста да адказу ўлад.

[дакументы ↗ 4 і 9]

Што пасеем у сэрцах...

Мерапрыемства, на якое прыбылі вучні, бацькі, настаўнікі, госьці ёсць рэалізацый аднаго з заданняў праекта п.з. „У звычаю і абраадзе”. Над сцэнарамі Ніны Абрамюк, даведваючыся пра спадчыну, гуляючы ў тэатр працаўвалі вучні, а вынік іх старання паказаўся перад захопленай публікай у поўным майстэрстве.

[карані ↗ 5]

„Фірма”

у фірменым мястэчку

Гайнаўка-матулька прывітала свайго сына іранічна-лірычнага ў цэнтры — у публічнай бібліятэцы. Месца тут спрыяльнае для культуры ды размовы. На кол — книгі, фатаграфіі, карціны, людзі неабыякавыя да іх. І ведаюць там Міхася Андрасюка, так сказаць, майстра на ўсе руки.

[прэзентацыя ↗ 8]

Сенёры загулялі

Пенсіянеры з Гарадка, Залукаў і Меляшкі правялі сардечнае застолле (кожны прыйшоў са сваім „кошычкам”), танцавалі ў розных рytмах, таксама і вельмі сучасных.

[запусты ↗ 11]

Беларусь — беларусы

Усё дагары нагамі

19-22 лютага ў Беластоку адбыўся се- мінтар па стратэгіі развіцця палітычных партый. Праводзіў яго Нацыянальны дэмакратычны інстытут (ЗША), а адрасатамі сталі прадстаўнікі рэгіональных палітычных структур з Беларусі — БНФ, Грамады (БСДГ), АГП, БСДП НГ. На семінары разглядаліся найперш тэхнолагіі партыйнай разбудовы і роля партый у выбарчым працэсе.

Наибольш цікавым стаўся эпілог канферэнцыі, а менавіта вяртанне ўдзельнікаў у Беларусь. На мяжы іх чакалі як надзвычай небяспечных злачынцаў. Старшыні гродзенскіх філіялаў Грамады і АГП Віктар Сазонав і Аляксандр Пагуляеў ледзь пераехалі за польскі шлагбаум, былі ўзяты пад пільны кантроль. Памежнік надоўга забраў пашпарты, а мытнік запатрабаваў запоўніць дэкларацыі. Быў праведзены асабісты агляд палітыкаў і іх рэчаў. Пасля памежнік перадаў пашпарты рэцыдывістаму мытнікам (?). Быў праведзены яшчэ адзін ператрус рэчаў. Чаго шукалі — невядома? Напэўна, мільёны долараў, пра якія так любіць апавядальці галоўны рэзанатар краіны Зімоўскі. Урэшце, Сазонава і Пагуляева ўсё ж пратусцілі ў зямлю абязданую. Дзеля аб'ектыўнасці варта дадаць, што па-

межнікі і мытнікі паводзілі сябе досыць карэкtnа. Відавочна, што гэтыя людзі проста рупліва выконвалі загад больш ульговых структур.

Віктар Сазонав, лідэр гродзенскіх грамадоўцаў, так пракаментаваў сітуацыю:

— У сённяшній беларускай дзяржаве ўсё перакулены дагары нагамі. Службы бяспекі, якія паводле свайго прызначэння павінны выконваць функцыі захавання і абароны дзяржаўных інтарэсаў, займаюцца адвартным. У той час, калі рознага кшталту інтэграцыйныі дамовамі сённяшнія ўлады імкніцца ліквідаваць Беларусь як дзяржаву, яны адсочваюць і пільнуюць тых людзей, якія змагаюцца за незалежнасць і суверэнітэт нашай краіны. Службовым асобамі са структур дзяржаўной бяспекі варта задумацца пра сутнасць сваіх абязвязкаў і адказнасць перад законам.

Старшыня гродзенскай арганізацыі АГП Аляксандр Пагуляеў таксама лічыць, што так пільны памежны дагляд быў спланаваны загадзя. Шукалі, напэўна, нейкія сакрэтныя паперы, але, безумоўна, нічога не знайшлі. Выдае на тое, што адсочванне і пераслед грамадска-палітычных лідэраў у Беларусі ўзмацняюцца.

Хельмут КАМЕНСКІ

Рыхтуеца З'езд беларусаў свету

Агульнаціянальны форум, якім будзе III З'езд беларусаў свету, прайдзе пад лозунгам „Беларусь і беларусы на мяжы тысячагоддзя”. З'езд, паводле Міжнароднага грамадскага аб'яднання „Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына»”, будзе выдатнай магчымасцю скансалідавання магутнага патэнцыялу беларусаў у замежжы і беларусаў на Радзіме. Мэта з'езду — кансалідацыя беларускай нацыі, умацаванне беларускай грамадзянскай супольнасці, выяўленне ідэалаў, волі і чаканняў усіх беларусаў свету. Дэлегатамі з'езду будуць людзі розных сацыяльных і прафесійных станаў, розных канфесій, розных палітычных пльняй і грамадскіх арганізацый дэмакратычнай арыентацыі. У ходзе з'езду будуць абмяркоўвацца пытанні дыяспары, дэмакратычнай трансфармацыі грамадства, выканання правоў чалавека,

(в.л.)

Зменышлася насельніцтва Беларусі

Паводле звестак Міністэрства статыстыкі і аналізу, за 2000 год насельніцтва Беларусі зменышлася на 29 300 чалавек — да 9 990 200. Гэтае скарачэнне было абумоўлены перавышэннем колькасці памёршых над народжанымі пры адначасовы змяншэнні міграцыйнага прыросту. Так, за мінулы год у Беларусі нарадзілася 93 141 чалавек, памерла — 134 517. Колькасць прыбыўшых у рэспубліку з іншых краін — 209 767, колькасць выбыўшых — 197 636. Міграцый-

ны прырост у 2000 годзе ў параўнанні з 1999-м знізіўся на 31 працэнт. Калі ў 1990 годзе кафіцыент нараджальнасці на 1 000 жыхароў складаў каля 14 чалавек, то ў 2000-м — 9,3; кафіцыент смяротнасці — адпаведна 10,7 і 14,2. Асноўнымі прычынамі смяротнасці жыхароў Беларусі лягася былі хваробы сістэмы кровавазароту (53,7 працэнта) і новаўтварэнні (14,5 працэнта).

Сяргей СНЕГІН, БелАПАН
„Звязда” № 46 ад 2 сакавіка 2001 г.

і арганізацыямі, якія займаюцца аховай правоў чалавека. Названыя мэты будуць ажыццяўляцца шляхам сустрэч, курсаў, семінараў і канферэнцый. Звяз палітычных уцекачоў у Польшчу будзе збіраць і распаўсюджваць інфармацыю на тэму выканання правоў чалавека і іншых свабод. Аргкамітэт Звязу ўзначальвае сябра Маладога Фронту Ян Абадоўскі, які некалькі гадоў таму атрымаў палітычны прытулак і пражывае ў Беластоку.

(в.л.)

У Камісіі нацыянальных меншасцей

27 лютага г.г. сеймавая Камісія нацыянальных і этнічных меншасцей абмяркоўвала праблемы меншаснага друку ў Польшчы. Як паведаміў дырэктар Дэпартамента культуры нацыянальных меншасцей Міністэрства культуры і нацыянальной спадчыны Рышард Свентак, фінансаванне 35 меншасных перыядычных выданняў складае адну трацуనу ўсіх заданняў Дэпартамента і паглынае палову яго бюджету. Сёлета на датацыі для меншаснага друку адведзена 2 568 800 злотых.

У пасяджэнні прымалі ўдзел рэдактары меншасных выданняў. З іх выказванні вырысаваліся два агульныя пастулаты ў адрас улад. Першы датычыць тэрміновай перадачы міністэрскіх датацый выдаўцам. Нетэрміновасць — прычына шматлікіх клопатаў рэдакцый, перш за ўсё задоўжанасці ў друкарнях і ЗУСе. Другая праблема — аблкладанне з 1 студзеня г.г. 22% падаткам ПДВ (VAT) друкарскіх паслуг, чаго ніхто не прадугледзеў пры распрацоўцы праектаў бюджетаў паасобных выданняў на 2001 год. У выніку — рэдакцыям не хопіц грошай на друкарскія паслугі. Камісія вырашила перадаць абодва пастулаты ў якасці прапаноў Міністэрству фінансаў. Паколькі навелізацыя закону аб ПДВ на друкарскія паслугі можа зацягнуцца, Мінфіну прапануеца адпаведна павялічыць датыцы меншасным выданням за кошт дзяржбюджэтных рэзерваў.

У ходзе пасяджэння ставілася справа надання польскамоўнаму штомесячніку „Przegląd Prawosławny” статусу выдання нацыянальнай меншасці і ўключэння яго ў лік перыёдкі, фінансаванай Дэпартаментам культуры нацыянальных меншасцей. Да гэтай пары лічыцца ён выданнем канфесійным і карыстаецца нерэгулярнай фінансавай падтрымкай з боку Міністэрства куль-

туры. Рэдактар Яўген Чыквін адзначыў, што ў апошніх гадах паступае паскораная паланізацыя беларусаў, а ў ліку прычын гэтай з'явы называў нізкі статус беларускай культуры, адсутнасць зацікаўлення з боку Рэспублікі Беларусь і адмоўнае стаўленне мясцовых улад. Асіміляцыйны працэс, падкрэслі, тармозіць праваслаўе. У штомесячніку, апрача рэлігійных тэм, закранаўца грамадскія і культурныя пытанні, друкуючыя старонкі на беларускай, украінскай і рускай мовах. Рэдактара Яўгена Чыквіна падтрымалі паслы Сейма Ян Сычэўскі і Сяргей Плева.

Непасрэдна пасля гэтага выступлення дырэктар Рышард Свентак прайнфармаваў сабраных, што беларуская нацыянальная меншасць карыстаецца найбольшай часткай бюджету, прызначанага для меншаснага друку і выдае сем перыядычных выданняў („Białoruskie Zeszyty Historyczne”, „Czasopis”, „Фос”, „Беларускі каляндар”, „Ніва”, „Правінцыя” і „Тэрмапілы”).

На заканчэнне пасяджэння пасол Сяргей Плева запрапанаваў Камісіі разгледзець інфармацыю Міністэрства нацыянальной меншасці карыстаецца на пасяджэнні паслядзеннем прызначаных для меншасных школ у Падляшскім і Вармінска-Мазурскім ваяводствах. З міністэрскай інфармацыі вынікае, што на гэту мету з дзяржбюджету адведзена 2 800 000 зл. Пасля праверкі на месцах аказаўлася, што ў Гайнаўцы з атрыманых 830 тысяч зл. бюджетныя сродкі складаюць толькі 110 тысяч, а 720 тысяч — гэта гроши з „Кантракта для Белавежскай пушчы”. А Бельскія стараствы адказала паслу, што ўвогуле не атрымала такіх сродкаў. На думку парламентарыя, Міністэрства нацыянальной адукцыі ўводзіць Камісію ў зман.

Віталі ЛУБА

Рэгіёны рыхтууюцца

Да арганізацыйнай работы па правядзенні II Усебеларускага народнага сходу, назначанага на 18 мая, прыступаюць ужо і „вертыкальшчыкі” ў рэгіёнах.

У Гомельскай вобласці, як заявіў намеснік старшыні аблвыканкама Валерый Ахлесцін, цяпер распрацоўваецца комплекс растлумачальна-інфармацыйных мерапрыемстваў, у ходзе якіх будуць расказвацца насељніцтву мэты ўсенароднага сходу. Распрацоўваецца таксама механізм вылучэння дэпутатаў. Канкрэтныя тэрміны вылучэння кандыдатаў і пералік мерапрыемстваў пакуль не акрэслены, але ўжо сама ідэя правядзення Усебеларускага сходу станоўча прынята насыльніцтвам Гомельшчыны, — заявіў Валерый Ахлесцін. — Напрыклад, ветэранскія арганізацыі ўжо цяпер абмяркоўваюць, якія наказы даць прэзідэнту на сходзе.

У Гродненскай вобласці аргкамітэт па падрыхтоўцы і правядзенні II Усебеларус-

кага народнага сходу ўзначаліла Марыя Бірукова, намесніца старшыні аблвыканкама, якая курыруе пытанні ідэалогіі. Гродзенская вобласць мусіць вылучыць 350 дэлегатаў на гэты сход. Бліжэйшым часам, паводле слоў начальніка ўпраўлення грамадска-палітычнай інфармацыі і друку аблвыканкама Уладзіміра Амелькі, у працоўных калектывах распачнета вылучэнне кандыдатаў. Канкрэтны план дзеяння аргкамітэт распрацуе падчас першага пасяджэння.

Акрамя чынавенства, прадстаўнікоў арміі ды міліцыі, у лік трывіцаў найбольш карысных увайшлі таксама рэктар Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта Сяргей Маскевіч ды рэдактар газеты „Гродзенская праўда” Іосіф Багіно.

Аналагічны аргкамітэт быў падтрымаваны ўсіх гарадскіх і раённых выкананічных камітэтах Гродзенскай вобласці.

Паводле „БДГ” і „Пагоні”

Палітыка і пропаганда

[1 працэз] моўскія называюць хуліганамі, крыміналістамі, чужымі агентамі. Найбольш сур'ёнага канкурэнта, былога прэм'ер-міністра Міхаіла Чыгіра не толькі пазбавілі годнасці, але ў рады крыміналістай залічылі жонку і сына. Гэтага апошніга ад трох тыдняў называюць ужо злодзеем аўтамабіляў. Аказваецца, сярод апазіцыйных палітыкаў няма іншых, чым з крымінальнымі скільнасцямі людзей. Тоэ, што адбываецца з Чыгіром

і яго сям'ёй красамоўна паказвае іншым, што захочуць выступіць на выбарах супраць Лукашэнкі, які лёс іх чакае.

У Беларусі пакуль што няма ніякай сілы здольнай адхіліць Лукашэнку ад улады. З Масквы, дзе надалей назначаюць мінскіх намеснікаў, няма нікіх сігналаў, што ў адносінах да Беларусі адбудзца змены. Тому трэба лічыць, што ў гэтым годзе не будзе там нікага палітычнага пералому.

Яўген МІРАНОВІЧ

Клопаты з дарогамі і кватэрні

У час ХХIV сесії Рады горада Гайнаўкі, якая адбылася 21 лютага 2001 года, бурмістр пайнфармаваў, што ў гэтым годзе ў Гайнаўцы будзе менш дарожных інвестицый, радныя зацвердзілі „Стратегію развіцця горада Гайнаўкі ад 2000 да 2015 года”, ліквідавалі Самаўрадавае прадшколле н-р 4 і назначылі на пасаду сакратара Управы горада былога раднага СЛД Міраслава Аўксенцюка.

На пасяджэнне Рады прыбылі жыхары Гайнаўкі з тых вуліц, па якіх у мінультым годзе была пракладзена санітарная каналізацыя, але не было пакладзена асфальтнае палатно. Наракалі яны, што нельга па іх праехаць, напрыклад, жыхарка вуліцы Студзенай не можа даўезіць сына на рэабілітацыю. Бурмістр Анатоль Ахрыцюк пайнфармаваў, што за два апошнія гады ў горадзе была зроблена санітарная каналізацыя даўжынёй у 27 кіламетраў, а асфальтнае палатно было пакладзена на 11 кіламетрах дарог (на 30 вуліцах). На астатнія дарогі будзе навезены гравій і пясок. Бурмістр заклікаў засноўваць грамадскія камітэты па асфальтаванні дарог гаспадарчым спосабам, паколькі выкарыстанне грамадскіх пачынаў амаль у тро разы робіць асфальтаванне таннейшым, чым паслуга выкананая прадпрыемствам. Прыйзнаўся, аднак, што гарадскім уладам не пад сілу ў гэты момант зрабіць усе дарогі прайездныя.

Радны Ян Кірылюк, які заадно з'яўляецца намеснікам дырэктора Самастойнага публічнага комплексу аховы здароўя ў Гайнаўцы, прасіў фінансава ўспамагчы адкрыццё Псіхіяtryчнай наркалагічнага аддзялення на 60 месцаў. На яго адкрыццё Стараства перадае 300 тысяч золотых, 380 тысяч перадаць Міністэрства аховы здароўя ды яшчэ спатрэбіцца больш за 500 тысяч золотых. Бурмістр прапанаваў вярнуцца да гэтай справы на чарговай бюджетнай сесіі. Старшыня Рады горада Яўген Сачко пайнфармаваў аб працы гайнаўскай паліцыі, якая ў бліжэйшы час будзе намагацца прадухіляць злачынствы супраць маёмаці і аблежаваць спажыванне алкаголю і наркотыкаў сярод младзі. Апытанні, праведзеныя ў сярэдніх школах Гайнаўкі, паказваюць, што вучні маюць лёгкі доступ да наркотыкаў. У час пасяджэння гаварылася таксама пра запланаваную на 1 чэрвеня г.г. сесію Рады горада моладзі, у якой прыムуць удзел вучні гайнаўскіх гімназій.

Аляксей МАРОЗ

Аб гайнаўскім беспрацоўі

На рынку працы катастрофа. У лютым г.г. беспрацоўе дасягнула 16,65%. Без сродкаў на існаванне застаецца ў краіне 2 млн. 800 тысяч людзей. Прамысловасць не стварае новых месцаў працы. Працягваюцца групавыя звольненні. Як далей жыць?

Неўзабаве парламенцкія выбары. Пачынаецца змаганне за выбарчыя каўчыкі. Групоўкі як правага, так і левага напрамкаў згодна трубяць: „Будзем змагацца з беспрацоўем”. Але ці такія заявы зменяць долю беспрацоўнага люду?

У Чаромхаўскай гміне налічваецца каля двухсот беспрацоўных. У канцы года лік беспрацоўных павялічыўся на 49 асоб, якія былі звольнены з Прадпрыемства чыгуначнага рухомага сastавu. Да канца падзялія рыхтуюцца далейшыя звольненні ў гэты установе. Працу страйці каля пяцідзесяці працаўнікоў.

Фактычнага ліку беспрацоўных не можам паказаць, — канстатуе ворт гміны, — бо ў гайнаўскім ведамстве па працаўладкаванні не ўсе рэгіструюцца. Фінансавай дапамогі ім не плацяць, і не варта тады траціць час і гроши на білет, каб толькі занесці прозвішча ў спісак.

Пацікавіцца я справай ў Павятовым ведамстве працы ў Гайнаўцы.

Змарнаваныя яблыкі

Змарнаваныя яблыкі на гмінай звалцы.

Арлянская гміна ў кастрычніку мінультага года, у рамках дапамогі гмінам пачярпелым ад прымаразкаў і засухі, атрымала дары ад двух гмін Ніжнесілезскага ваяводства. 21 кастрычніка 2000 г. прыйшло транспарт 5 тон яблыкі ад бурмістра горада Тшэнбіца. У лютым аказалася, што гмінныя ўлады не парупіліся размеркаваць яблыкі патрабуючым і частка фруктаў апынулася на сметніку.

Калі яблыкі трапілі ў Орлю, частку атрымала школа, а рэшта была змешчана ў падвалах жылога блёка па вуліцы Аградавай. На думку школьнага работнікаў, яблыкі трэба было скарыстаць магчымыя як найхутчэй. У школе яблыкі ужо не было ў пачатку снежня. У лютым школе прыдзялі яшчэ 20 скрыніяў яблыкі, але ужо ў ненайлепшым стане.

Аб яблыках гмінныя работнікі прыпомнілі толькі на пачатку лютага, калі смурод стаў разыходзіцца па ўсім блёку. А калі сталі іх выкідаць на гмінную

звалку, справа набыла галоснасць. Аказаўлася, што дараваныя яблыкі ляжалі на засланым саломай бетоне. Каля 300 кілаграмаў было перададзеных школе, а рэшту давялося выкінуць.

Сакратар гміны Ірэна Адзіевіч тлумачыць, што школа не паведаміла, што яблыкі ў іх ужо скончыліся. Солтыс вёскі Маліннікі лічыць, што яблыкі павінны быті быць неадкладна раздадзены маламаёмным сем'ям яшчэ восенню. А садавод Мікалай Кадлубоўскі з Градалёў мяркуе, што яблыкі перахоўваліся ў неадпаведных умовах. „Калі б гміна звярнулася да мяне за дапамогай, я дазволіў бы пакарыстацца сваім складам, які пасля мінультага неўраджайнага года пустуе”, — адзначыў садавод.

Дзеци ў школе наракаюць на якасць перададзеных апошнім часам яблык. Бацькі зацікавілі гэтай справай санепідэмстанцыю.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Пажарнікі з Бялок

Добраахвотная пажарная каманда ў вёсцы Бялкі Нарваўскай гміны існуе ад 1947 года. Цяпер налічвае яна 17 членоў, пераважна сялян-пенсіянераў, якім цяжка справіцца са сваімі абавязкамі.

4 лютага г.г. адбыўся справаўздачна-выбарны сход пажарнай каманды, якога госьцем быў старшыня Гмінага праўлення Добраахвотных пажарных каманд у Нарве Уладзімір Дудзіч. У праўленні пажарной каманды выбралі младых пажарнікаў. Старшынёю пайторона стаў Іван Андраюк, начальнікам — Мікалай Амельянюк, сакратаром Сяпан Семянюк і скарbnікам Аляксандар Нікіцюк. Механікам мотапомпы ўжо

некалькі гадоў працуе Віктар Краўчук. Ён у арміі служыў у пажарнай камандзе ў матросах, а ў нашай пажарнай камандзе пераняў абавязкі механіка па сваім бацьку Сяргею Краўчуку, які больш за 30 гадоў даглядаў мотапомпу і вельмі добра з гэтым спраўляўся. Дэлегатамі на гмінны з'езд пажарнікаў выбрали Сяпану Семянюку і Мікалая Лук'янюка.

У пажарнай камандзе ў Бялках захавалася даўняя ручная помпа, якую яшчэ пры цары вёска купіла за свае гроши. У гэтым годзе пажарнікі запланавалі пабудаваць сушыльню для пажарных шлангаў.

Мікалай Лук'янюк

Бальніца перапрасіла пацыента

У пачатку студзеня мінультага года 80-гадовы жыхар Бельска-Падляшскага паскардзіўся павятовому старасту на бесцірымонныя паводзіны медычных работнікаў бальніцы ў адносінах да яго асобы. У выніку высвялення справы дырэкцыя правяла папераджальная размовы з работнікамі аперацыйнага блока і перапрасіла пацыента.

Агулам у Стараства паступіла 21 скарга. Скардзіўся не толькі пацыенты. Напрыклад, ардынатары адвінавацілі дырэктора бельскага шпіталя ў тым, што не дазваляе дзейніцаць радзе ардынатараў. У выніку высвялення справы аказаўлася, што законы не прадугледжваюць існавання такоі рады.

Міхал Мінцэвіч

У Кляшчэлеўскай гміне

У мінультым годзе ў Кляшчэлях паклалі асфальт на вуліцах Свярчэўскага і Касцюшкі ды ў вёсцы Палічна. Падавалі яшчэ гравійку з Дабрынавады ў Сярэдабуркі і пашырылі шлях з Кляшчэляй у Гайнаўку.

У жыллёвым пасёлку былога ПОМА адрмантавалі гідрафорні, ачышчаль-

ню сцёкаў і перарабілі вугальнью капельню на масленую. У мястэчку фірма „Дукат” адкрыла новы рэстаран. З гарадскога бюджету адрмантавалі асяродак культуры і пажарнае дэпо. Каля вёскі Рэпчычы будуюць вадасховішча плошчай 12 гектараў.

(яц)

Горад міласэрнасці

Хаця ў Польшчы ў гэтым годзе адбываўся парламенцкія выбары, аднак у сродках масавай інфармацыі, а асабліва ў тэлебачанні, не відаць яшчэ адкрылага змагання за пасольскія і сенатскія крэслы. Праўда, вайна паміж галоўнымі палітычнымі сіламі ў краіне не спыняеца, але гэта пастаянны элемент гульні. Раней у тэлебачанні маю ўвагу прыцягвалі асабліва публіцыстычныя праграмы, аднак сёння змест размоў палітыкаў і журналістаў можна прадбачыць на самым пачатку. Ад некалькіх гадоў тыя самыя людзі паўтараюць тыя ж пустыя слова пра дэмакратыю, спрэядлівасць, сумленнасць, апошнім часам, пра змаганне з бесправоўем. Чым больш слоў, tym менш сумленнасці, спрэядлівасці і толькі больш бесправоўных. Традыцыйна нудныя тэлевізійныя навіны час ад часу ажыўляюць весткі пра супрацоўніцтва міністэрстваў канцылярыі былога презідэнта Леха Валенсы з найбольшай мафійнай групай у краіне. Аказваецца, што з бандытамі супрацоўнічаюць не толькі прадстаўнікі судовай улады, не ўспамінаючы пра лакальных царыкаў, але таксама людзі, якія вызначаюць напрамкі дзяржаўнай палітыкі.

Прыклад стаўлення да юрыдычных і маральних нормаў ідзе зверху ўніз. Выразкі з беластоцкіх штодзёнак паказваюць, што шмат якія прынцыпы, якімі ў сваёй дзейнасці кіруеца мафія, прысвоілі мясцовыя чыноўнікі, менеджеры дзяржаўных фірмаў. Беластоцкай асветай кіруюць людзі, якія стварылі сабе прыватную арганізацыю, якая мела спрыяць пазашкольнай адукацыі грамадства. Аказалася, аднак, што на практыцы мела яна толькі даць банкаўскі рахунак дзеля пераводу дзяржаўных грошей. Дырэктар вялікага дзяржаўнага мясакамбіната прывёў сваю фірму да мяжы банкротства толькі таму, што ў той час пабудаваў прыватную фабрыку з такім жа профілем прадукцыі. Раней беластоцкі мясакамбінат даваў вялікі прыбыток, а прэса пісала, што яго дырэктар атрымліваў зарплату па дзесяць тысяч долараў у месяц. Ад двух гадоў утриманне вады і іншых дадаткаў у мясных вырабах гэтай фірмы так рашуча пабольшылася, што ў спажыцоў часам складаеца ўражанне, што каўбасу зрабілі

з туалетнай паперы. Паралельна да падзення якасці вырабаў пастаянна раслі іх цэны. Троху раней шмат пісалася пра тое, як высокага рангу ваяводскі чыноўнік даваў вялікія гроши на экалагічную арганізацыю, якая ў той час будавала яму дом.

Аказваецца, што ўсё гэта адбываецца законна, за ведамам і дазволам падляшскага ваяводы, самаўрадавых дзеячаў, паслоў, што змяшчаецца гэта ў межах нормальнасці. Ненормальным ціпер лічыцца чалавек, які мае доступ да грамадскіх грошей і не перавядзе іх на асабісты рахунак у банку. Існуючае зананадаўства так сканструяванае, што дазваляе высокім чыноўнікам і народам без абмежавання прысвойваць чужую маёmacь. Калі, напрыклад, беластоцкім граданачальнікам не хапае грошай у бюджетце, зараз прыдумаюць нейкі новы падатак ці павышэнне ўжо існуючага. Два гады таму, напрыклад, прымусілі плаціць за стаянку самаходаў у цэнтры горада. Аднак на сваіх прыватных самаходах прыклейлі эмблемы, якія інфармуюць кантролёраў, што іх шафёр мае права карыстацца стаянкай дармова. Плаціць толькі галота. Цікава, што з такім падзелам грамадзян на лепшых і горшых аднаголосна пагадзіліся сацыялісты і хрысціяне, якія складаюць больш 90 працэнтаў дэпутатаў гарадской рады. Нават няварта ў гэтым кантэксце ўспамінаць, што традыцыйна цана білетаў гарадскога транспарту ці пастаўкі вады расце нашмат хутчэй, чым інфляцыя. Тым часам хрысціяне выдалі ў якасці настольнай кнігі для сваіх выбаршчыкаў альбом пад знакамітым загалоўкам *Bialystok miastem miłosierdzia*. Нахабства амаль такое ж як у лукашэнкаўскім тэлебачанні.

Міласэрнасць у адносінах да сябе дэманструюць кожнага дня беластоцкія прадстаўнікі ўлады. Яшчэ ніводзін карумпаваны чыноўнік не быў пакрыўдзаны калегамі. Так як пры камуністах перасаджваюць такога на другое крэсла і згодным хорам балбочуць пра хрысціянскія вартасці, заклапочанасць лёсам другога чалавека. Не відаць у іх ні сорому, ні годнасці, быццам замест мазгоў мелі электронны дыск, дазваляючы выбраць ім аптымальны варыянт паводзін у акрэсленай сітуацыі.

Яўген МІРАНОВІЧ

Памяркоўнае задавальненне

У сувязі з адказам міністра ўнутраных спраў Рэчы Паспалітай на ліст чатырнаццаці лідэраў беларускіх і праваслаўных арганізацый Ян Зенюк ад іх імя склікаў прэсавую канферэнцыю, на якой выказаў адносіны аўтараў ліста да адказу ўлад.

Ліст быў адрасаваны презідэнту Рэчы Паспалітай, старшыні Рады Міністраў ды маршалкам Сейма і Сената. Адказ презідэнта яшчэ невядомы. Спадар Зенюк мяркуе, што презідэнт чакае на іншых, каб фінальна аднесціся да цэласці спраў. З Сейма прыйшло паведамленне, што ліст накіравалі ў Камісію нацыянальных і этнічных меншасцей. Спадарыня маршалак Сената ў справе ліста звярнулася да старшыні Рады Міністраў, а ён ёй адпісаў, што пераслаў ліст міністру ўнутраных спраў. І вось у паводе студзеня аўтары ліста атрымалі адказ на яго, а пад канец лютага абрацівалі сваё стаўленне да таго адказу.

Адказ прыносиць пузонае задавальненне, але не поўнае. Аўтары ліста спадзяваліся, што ўлады непасрэдна зоймуцца некаторымі справамі, аднак яны

Адказ Міністэрства ўнутраных спраў на ліст лідэраў праваслаўных і беларускіх арганізацый

(Тэкст ліста друкаваўся

у 49 нумары „Нівы” ад 3 снежня 2000 г.)

W odpowiedzi na apel społeczności białoruskiej i prawosławnej w Polsce uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Niepokój budzi informacja dotycząca problemów związanych z odpracowywaniem dni świąt prawosławnych w szkołach publicznych. Praktyka ta, jeśli ma miejsce, jest niezgodna z prawem, bowiem możliwość odpracowywania przez wiernych dni świąt, które nie są ustawowo wolne od pracy gwarantuje ustawa z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. Nr 29 poz. 155 z późn. zm.) oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministrów Pracy i Polityki Socjalnej oraz Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 26 poz. 235), którego § 2 stanowi: *uczeń lub student należący do kościoła lub innego związku wyznaniowego, którego święta religijne nie są dniami ustawowo wolnymi od pracy, zgłasza prośbę o udzielenie zwolnienia od nauki (...) do szkoły (...), w sposób przyjęty w szkole na początku roku szkolnego (...) lub w toku nauki, nie później jednak niż 7 dni przed dniem zwolnienia. Udzielając zwolnienia od nauki, szkoła określa jednocześnie sposób wyrównywania zaległości dydaktycznych spowodowanych zwolnieniem.* Ponadto Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 marca 1992 r. w § 1, pkt. I zobowiązuje szkoły publiczne do zapewnienia uczniom warunków umożliwiających podtrzymianie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej oraz własnej historii i kultury. Podlaski kurator oświaty corocznie przesyła do szkół odpowiedni Kalendarz Roku Szkolnego. Określone są w nim dni wolne od zajęć, a w szkołach do których uczęszcza ponad 50% młodzieży prawosławnej — dodatkowe dni wolne w okresie świąt prawosławnych.

Problem pojawił się w szkołach, gdzie wyznawcy prawosławia stanowią mniejszość. Ministerstwo Edukacji Narodowej, w swoim piśmie nr DKW-054-168/99/GP z 21 października 1999 r. skierowanym do Koła Radnych Prawosławnych Rady Miejskiej Białegostoku, zaproponowało rozwiązania tego problemu na drodze decyzji lokalnej społeczności szkolnej poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów w statutach szkół. Odpowiedni zapis statutowy upoważnia dyrektora szkoły do wprowadzenia dni świąt prawosławnych jako wolnych w opracowywanych przez niego planach organizacji nauczania, wychowania i opieki w danym roku szkolnym.

Odnosząc się do zarzutu żądania ujawnienia wyznania w kartach zgłoszeniowych dzieci do przedszkoli samorządowych w Białymstoku pragnę zwrócić uwagę, że według rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobów organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm., par. I) organizowanie religii odbywa się na życzenie rodziców (opiekunów prawnych) w formie oświadczenia umożliwiającego dyrekcji placówki zaplanowanie zajęć z religią. Jest to jedyna dopuszczalna forma wymagania przez władze publiczne deklaracji wyznania.

Odnosząc się do sprawy nie wyjaśnionych pożarów cerkwi, informuję, iż według informacji Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku przyczyną pożaru cerkwi w Narwi w 1990 r. było zwarcie instalacji elektrycznej. Pożar w Garbarce (1990 r.) oraz kolejny pożar cerkwi w Narwi (2000 r.) były niestety wynikiem podpalenia, ale sprawców ujęto w ciągu 48 godzin. W pozostałych przytaczanych przypadkach, które pochodzą z ostatnich 27 lat, pożary powstały z nieznanych przyczyn, a ewentualnych sprawców nie ustalonono. Pożar každego miejsca kultu jest ogromną stratą duchową dla wszystkich ludzi wiary niezależnie od obrządku i wyznania, a także agnostyków, gdyż zawsze jego skutkiem są straty także o charakterze historycznym i artystycznym. Niestety, ujęcie sprawców podpalenia jest wyjątkowo trudne. Nie ma jednak podstawa do twierdzenia, że podpalenia świątyń prawosławnych są wynikiem działania wiernych innego wyz-

nania lub obrządku. Bezpieczeństwo obiektów sakralnych jest wciąż niewystarczające w obliczu zdarzających się aktów profanacji, podpalen, kradzieży dzieł sztuki etc. Jest wspólnym problemem wszystkich kościołów i związków wyznaniowych oraz sił porządkowych w Polsce.

Problemy likwidacji prawosławnych krzyży w miejscowościach Woronicze i Farma Zawyki, zarzuty wobec Podlaskiej Fundacji Kształcenia Ustawicznego oraz list ks. Wierzbickiego do białostockiego oddziału TVP S.A. wywołują wrażenie konfliktu o charakterze międzykonfesjnym. Należy w tym miejscu odwołać się do demokratycznej zasadys rozdziału państwa od kościoła — administracja publiczna nie może interweniować w sprawach konfliktu pomiędzy wiernymi różnych Kościołów. Z wyjaśnieniu uzyskanym od Wojewody Podlaskiego wynika, że Podlaska Fundacja Kształcenia Ustawicznego nie została jeszcze zarejestrowana. Ludowy Uniwersytet Katolicki nie działa w oparciu o Fundację, lecz został powołany dekretem Ks. Arcybiskupa Szymeckiego i służy wszystkim mieszkańcom.

Problem obecności mniejszości narodowych w mediach publicznych będzie dyskutowany na jednym z przyszłorocznych posiedzeń Międzyresortowego Zespołu do spraw Mniejszości Narodowych. Zespół ten został powołany w 1997 roku jako kolegialny organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów w zakresie wypracowania i koordynacji polityki Rządu wobec mniejszości narodowych. Jego przewodniczącym jest podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Także obsługa Zespołu została powierzona MSWiA. Obecnie zapewnia ją Wydział ds. Mniejszości Narodowych, powołany 26 stycznia br. w strukturze Departamentu Obywatelskiego MSWiA.

Odmowa odprawienia nabożeństwa w katakumbach w Supraślu wynikała z ich zamknięcia do czasu remontu spowodowanego groźbą zawalenia. Rada Parafialna rzymskokatolickiej parafii p.w. Św. Trójcy, by zakończyć spory i uporządkować groby w katakumbach, wystąpiła do Arcybiskupa Sawy z inicjatywą wybudowania nad zrujnowanym obiektem wspólnej kaplicy pojednania. W sprawie przyszłości katakumb Departament Wyznań MSWiA prowadzi obecnie postępowanie wyjaśniające.

Poruszone w wystąpieniu przypadki likwidacji krzyży prawosławnych zostały jedynie zasygnalizowane i bez ich uszczegółowienia oraz zbadania w każdym z konkretnych przypadków nie ma możliwości zajęcia merytorycznego stanowiska poza oczywistym ogólnym stwierdzeniem, iż tego rodzaju zdarzenia nie powinny mieć miejsca.

Odnosząc się do wypowiedzi Pana Posła Michała Kamińskiego ograniczę się do uwagi, że odpowiedzialność za wypowiedzi polityków spoczywa na ich autorach oraz ugrupowaniach politycznych.

Zarzut marginalizowania czy przemilczania przez historyków Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Białymstoku roli prawosławia i mniejszości narodowych w kształtowaniu dziedzictwa regionu nie może być rozpatrywany przez organ administracji publicznej. Niepodważalną zdobyczą demokracji jest to, że organy administracji publicznej nie ingerują w dyskusje w środowisku historyków. Rola prawosławia i wkład każdej z zamieszkujących wspólną ojczyznę mniejszości narodowych w kulturę polską nie podlega najmniejszej wątpliwości.

O potrzebie uznania tradycji lokalnych przez organy administracji publicznej może świadczyć fakt, że reforma systemu edukacji wprowadziła obowiązkową ścieżkę edukacyjną, dotyczącą edukacji regionalnej. Jednym z zadań tej ścieżki jest stworzenie ram dla prezentacji dorobku kulturowego mniejszości narodowych. Problem edukacji regionalnej został poruszony na XII posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu do spraw Mniejszości Narodowych, które odbyło się 6 listopada 2000 r. W efekcie spotkania przewodniczący Zespołu Pan Piotr Stachański, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, wystosował pismo do Ministra Edukacji Narodowej, przedstawiające dezyderaty przedstawicieli mniejszości narodowych

[нравы № 9]

Пасля фестывалю...

„Прымакі”

Сярод эстрадных калектываў, якія паказаліся на VIII Фестывалі беларускай песні ў Беластоку, вышай за ўсё цаню „Прымакоў”, якім кіруе Юрка Астапчук. Не ведаю толькі, адкуль яны: Юрка Астапчук жа з Гарадка, а ў праграме было напісаны, што гэта калектыв з Беластока.

Мне здаецца, што калі б паставіць у адзін рад усе эстрадныя калектывы, дык, несумненна, на першым месцы апынуліся б „Прымакі”, пасля быў бы вялікі інтэрвал — і толькі тады іншыя калектывы.

Тое, што дэманструюць на сцэне „Прымакі”, гэта не звычайная „лупанка”. Яны не спяваюць па прынцыпе: *гэй-гэй, дана, дана, Марыся хахана*. У іх вельмі багатая мелодыка і кожнае слова ілюструеца іншым гукам.

Нягледзячы на тое, што інструментай у іх не занадта многа і іграюць яны на кібордах (*keyboards*), то яны патрапяюць іх так запраграмаваць, каб былі элементы скрыпкі, гітары, якія пры спалучэнні іх у цэласць даюць патрэбны музыкам эффект. Іграючы на кібордах, яны не затрачваюць сваёй аўтэнтычнасці.

У „Прымакоў” багатая гармоніка, цікае спалучэнне акордаў, гарманічнай трыйды (тоніка, субдамінанта і дамінанта) з сэптымавай дамінантай, з нонавай дамінантай без прымы, са зводнай тонікай, з акордам шапэнскім, неапальскім.

Зайважаюцца адпаведныя прaporцы між інструментальным фонам і вакалістам. Яны іграюць так, каб перш за ўсё чуваць быў вакаліст. Не заглушаюць яго, хача іграюць гучна.

Варта падкрэсліць, што адначасова ўсе члены калектыву спяваюць

зладжана і чиста. Вельмі чиста яны спяваюць таксама ў шматгалосі, дбаюць пра поліфанію. Кожны голас добра апрацаваны, члены калектыву, калі спяваюць, слухаюць адзін аднаго.

Мелодыі, якія выконваюць „Прымакі”, прыемныя, рытм даволі хуткі. Калі яны спяваюць, хочацца танцаваць. І хача іграюць яны „моцна”, нават старэйшым слухачам гэта падабаецца.

Што датычыцца асваення са сцэнай, дык „Прымакі”, а перш за ўсё Юрка Астапчук, адчуваюць сябе на сцэне надзвычай свабодна, не баяцца публікі, а калі і хвалююцца, дык гэтага не відаць.

Яны ўмеюць жартамі і песняй прыхіліць да сябе слухача. Калі спявак з іншага калектыву заахвочвае, каб людзі білі ў далоні, калі ён спявае, дык людзі гэта робяць, пакуль і ён ёў далоні. Калі на сцэну выходзяць

„Прымакі”, рукі слухачоў самі ідуць верх, іх не трэба асабліва запрашаць да гэтага.

„Прымакам” харэктэрна вялікае пачуццё рytmu і хвіліны. Іх касцюмы падкрэсліваюць факт, што яны сваім мастацтвам шыраць менавіта беларускую народную песню. Не ідуць яны прытым у „disco-polо”, у класічную „лупанку”. Яны — вышэй гэтага.

Лічу, што калектыву „Прымакі” настолькі спелы, што ён не мусіць, як некаторыя, прытварацца, што іграе, уключыўшы плейбэк (*playback*). Яны ведаюць, што яны добрыя, але маюць такое пачуццё гонару, што выказаваюць пашану да сваёй публікі.

Не важна, для каго спяваеш, для малой публікі ці вялікай, для важных гасцей ці для сваіх — заўсёды трэба дбаць пра свой узровень.

Адрыяна Семянюк
Фота Сяргея Грынявіцкага

Лепшыя расказчыкі

[1 ^{млн} працяг] сказам „Гандляр і чорт”. Вучаніца добра карысталася беларускай літаратурнай мовай ды прыцягнула да сябе ўвагу эмацыйнасцю выказвання. Першыя месцы ў катэгорыі гімназій атрымала Паўліна Пашко, выступаючы з тэкстам „Гоготуха”, а ў групе белліцэістай — Бэата Мінько, расказваючы тэкст „Люблю памарыць”. Абедзве дзяўчыны — жывуць у Ласінцы — свае гумарыстычныя расказы прадставілі на гаворцы, узмачняючы гэтым эмацыйнасць выступлення. Камісія ў іх расказах не магла дашукацца памылак, бо расказчыкі заўсёды маглі заяўвіць, што ў іх так „говорыцца”. Другія месцы занялі Барбара Каліноўская са школы № 4

у Гайнайцы, Іаанна Стоцкая са школы ў Нарве, Анэта Трафімюк са школы ў Чыжах, Іаанна Дунай з Гайнайскай белгімназіі, Данеля Дудзіч са школы ў Нарве і Анна Садоўская з белліцэя. Трэція месцы занялі Агата Капейчык са школы ў Нарве, Ева Мароз са школы № 3 у Гайнайцы, Івона Крук са школы ў Дубінах, Эвеліна Пліс са школы ў Чыжах, Эвеліна Асіпюк з белгімназіі і Малгажата Карпюк з белліцэя.

Пасля конкурсных выступленняў арганізатары запрасілі расказчыкаў, іх апекуноў ды настаўнікаў на абед. А пасля перад вучнямі выступіў бард і акцёр з Гродна Віктар Шалкевіч.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Што пасеем у сэрицах...

„Сямейка” Паўліны Пашко (няпоўнай)

У Нарве працуе з натхненнем. Вучні, настаўнікі і ўсе тыя, хто ім спрыяе. Культура гэта не толькі культурны падзея-мерапрыемства, святочныя, але і ўнутранае пачуццё людзей з культурай збратаўных, свядома прымаючых у сваю душу дух месца, часу, беручых за сваё здабыткі продаку і перадаючых тое далей. Школа ёсьць такім месцам, якое павінна ўсвядоміць маладому чалавеку неабходнасць падключэння да супольнай чыстай крыніцы роднай народнай і сучаснай культуры, каб поўным чалавекам звацца. І настаўнік на сваім месцы, аўтарытэтны, самасвядомы, энтузіястичны, які не толькі веды перадае, але і настрой да працы, ахвоту гуляць набываючы веды ды ўмеласці, супольнай рэалізацыі розных цікаўных ідэй. Такой настаўніцай, відаць, ёсьць Ніна Абрамюк. Яна і паказала тое, над чым разам папрацавалі з вучнямі, меншымі і большымі, са школы ў Нарве.

Мерапрыемства, на якое прыбылі вучні, бацькі, настаўнікі, гасці ёсьць рэалізацыяй аднаго з заданняў праекта п.з. „У звычаю і абраадзе”, спансараваным Цэнтрам грамадзянскай адукацыі „Польшча-Беларусь”. Над сцэнарам

Ніны Абрамюк, даведваючыся пра спадчыну, гуляючы ў тэатр працавалі вучні, а вынік іх старання паказаўся перад захопленай публікай у поўным майстэрстве. „З Калядамі, са святам!” — прагучала са сцэны. Бачылі мы „шчадроўку”, калянднікаў, сцэнкі з сямейнага жыцця (геніяльная гаспадыня — Паўліна Пашко), цыганоў, водзячых мішку (непераўзідзеная Магда Дудзіч)... Елі на сцэне сапраўдны боршч і іншыя стравы, частавалі гледачоў (захоплены войт атрымаў ладны кавал святочнага хлеба)... Даведаліся мы пра калядныя і навагоднія абраады і звычаі з даклада, які правялі дзіўчаткі (было гэта зусім нянуднае, а спраўна ўплещенае паміж сцэны), далучыліся шаноўныя госці — ўдзельнікі Валі, Гандзя і Ліза з Тыневіч, якія расказаў пра навагоднія варажбы, папулярныя ў час іх маладосці. Бабулі з гурту „Тыневічанкі” (святкавалі нядзелю дзвяцігоддзе дзейнасці) былі шчаслівія, што бачаць пераемнікі традыцый, да таго ж такіх таленавітых, поўных запалу і сапраўднай „іскры”. А хто скрасаць можа ту юную іскру — вось чалавек на сваім месцы. Настаўнік.

Міра ЛУКША
Фота аўтара

Якая ўчэха сярод публікі!

Перад парламенцкімі выбарамі

На I Павятовую канвенцыю Саюза левых дэмакратоў, якая 10 лютага г.г. праходзіла ў Беларускім музеі ў Гайнайцы, прыбылі каля 80 членоў з Гайнайшчыны. Сярод запрошаных гасцей быў экспрэм'ер, пасол Сейма Владзімеж Цімашэвіч. Дэлегаты становічылі працу Управы Рады павета і адобрылі гэта ў тайным галасаванні. Стараста Уладзімір Пятрочук выступіў з праграмным рэфератам, у якім спасылаўся на „Стратэгію развіцця Гайнайскага павета да 2015 года”. Присутнія патрабавалі, каб

у выбарчую праграму СЛД занесці пытанне новых месц працы і фінансавання аховы здароўя. Присутнія выказаліся таксама за распрацоўку новых прынцыпаў фінансавання самаўрадаў, з улікам адсталасці некаторых рэгіёнаў у гаспадарчым развіцці. Справа здачна-арганизацыйны даклад зачытаў радны Ваяводскага сейміка Ежи Панасюк, а пасол Владзімеж Цімашэвіч адзначыў, што СЛД восеньскія выбары павінен выиграць з такім вынікам, каб можна было самастойна стварыць урад. (ам-з)

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Дашкольнікі разам з мамай Алінкай Святланай Варшынскай.

Масленка! Масленка!

— Цёця, а чаму ў гэтага свята такая смачная назва? — здзіўляецца маленъкая акцёрка.

— А таму, дачушка, што: смачныя бліны, смачныя пірагі, смачныя аладкі, — адкажа вопытная гаспадыня.

І казачны абраад, які ў свеце завуць Карнавалам, а ў нас Масленіцай, пачынае смакаваць.

Другі ўжо раз дашкольнікі, іх бацькі і настаўніцы паставілі спектакль „Масленіцу”, паводле сцэнарыя Ганны Кандрацюк і Аляксандра Максімюка, напісанага і падрыхтаванага спецыяльна для беларускага прадшколля н-р 14 у Беластоку ў 1998 годзе.

І вось, 22 лютага г.г., пасля трох гадоў, у беларуска-польскім прадшколлі зноў паказалі „Масленіцу”. Папраўдзе, з вялікім хваліваннем ішла я на той спектакль. Ажывалі ўспаміны, міжвольна спяваліся масленічныя песні, прыгадваўся бунт дачушкі, якая заўсёды хацела іграць галоўную ролю і найгасней спяваць... Словам, сантывмент!

Яшчэ да пастаноўкі ўсіх гледачоў — бацькоў, бабуль, сястрычак і брацічак, прывітала новая дырэктар прадшколля Катахына Дабравольская-Сасноўская. Пасля пачаўся спектакль — уводнае слова сказалі дзед (Пётр Стаклюк) і ўнучка (Марцэлька Сцяпанюк). Яны заклікалі на сцэну карагод. Акцёры ўвайшлі з песней, ды каб нарабіць смаку гледачу, красамоўна паказалі абраадавае смакоцце — масленыя аладкі і пірагі. Шуму нарабіла самая пані Масленіца (каларытна зіграла гэтую ролю настаўніца Данута Цімашэвіч), а пасля быў танцы

„Дудачка” і „Карагод”, якіх навучыла настаўніца Анна Бабік. Найбольш ведаў пра абраад паказана ў гульнях, песнях і дзіцяча-дарослых размовах. Тым, хто ўпершыню сустракае гэтае свята, паясняем, што Масленіца гэта старажытнае славянскае свята на зломе зімы і вясны. Уся энергія абраада была накіравана на выкліканне Вясны.

У масленічных песнях сустрэнем абавязкова Ластаўку і іншых веснявых птушак, дрэва Каліну, Горкі, Рэчку. Нягледзячы на марознае лютайска-сакавіцкае надвор’е, настрой святкавання мусіў быць гарачы. Людзі прыдумвалі ўсялякія гульні, як катанне на санках, гушканне на арэлях, спаборніцты ў ляпенні снегавіка ці добра вядомая гульня ў снежкі. Дзеці будзілі мяждведзя, клікалі пчолку, каб чарадзейным ключыкам адчыніла зямлю ад зімовага сну. Звычайна, у канцы карнавалу палілі або тапілі ў рацэ чучала Масленіцы (сёння топім Маранну). Гэтым гульням спадарожнічалі танцы, спевы і смачныя стравы.

Пра ўсе гэтыя справы расказваў наш спектакль. Яго вабнасць заключалася таксама ў мастацкім, спелым выкананні. У жывым і пудоўным адспяванні масленічных песень (цяжкіх для сённяшняга спевака). З ра-

дасцю трэба адзначыць, што сярод мамуль і татуль трапіліся яркія таленты — Вольга Стаклюк, Анна Бабік, Аліна Ваўранюк. Да ўсяго сканага трэба дадаць густоўнае сцэничнае афармленне (аўтарства мастака Алега Кабзара) і касцюмы, якія старанна вышылі мамы малеч. Настрой і дынаміку спектакля ўдала дапаўнялі танцы. Апладысменты належацца і рэжысёру (і задно выступаючай) Басі Пякарской, які ніхто спрактыкованай у прадшкольных пастаноўках. Прадшкольны дзіцяча-настаўніцка-бацькоўскі тэатр дзейнічае ў рамках праекта „Ад абрааднасці да тоеснасці”.

Зіма і лета

Калі лета настане —
Сонечная пара,
Тады і дзеці вясёлыя.
Ходзяць яны па двары
І шукаюць якога-небудзь
У канікулы занятку.
Гуляюць дзеткі на двары
Да цёмнай ночкі.
Сябры і сяброўкі —
Усе радасць маюць
У маленьких сэрцах.
Вясна, лета, восень прыйшли
Хутка. Прыйшла зіма, пара
Марозная, сняжыстая.
Кідаюць дзеці снежкамі,
Катаюцца на санках...
І цяжка ім сказаць, якай
Самая прыгожая пара года,
Шчаслівая, вясёлая —
Зялёная і кветная вясна,
Ці лета сонечна-залатое,
Ці восень барвовая,
Ці белая, іскристая зіма?

Эвеліна Вышкоўская,
V кл. ПШ у Аўгустове

* * *

Цішыня.
Я сяджу ў цяпле
Майго пакойчыка.
Мае думкі
Маюць колер
Маіх вачэй.
Часам блакітна-шэры,
Часам зялёны.
А за акном
Зноў падае снег.

Іаанна Кананюк,
II „а” кл. Гімназіі ў Нарве

* * *

Тры дні пазней, 25 лютага г.г., спектакль „Масленіца” быў паказаны ў Сэйнах, дзе праходзіў Х Фестываль літоўскай сцэнічнай творчасці. Там беларускія дзеткі і іх апекуны былі энтузіястична ўспрыніты публікай. Традыцыйна, літоўскі пераклад беларускага спектакля прадставіў публіцы Пётр Карнілюк, тата дашкольніка Ігара.

Рэдакцыя „Зоркі” таксама спадзяецца, што пасля гэтай „Масленіцы” неўзабаве завітае да нас ясная пані Вясна!

ЗОРКА
Фота Барбары ПЯКАРСКАЙ

Польска-беларуская крыжаванка № 10

Запоўніце клеткі беларускім словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

		Nietoperz	Swir	Wanna	Rakietka
Chińskie imię	Pożar	▼	Radar	►	
Ukrop	►	▼		Rada	
Strażak				▼	◀
	▶				
Pragnienie	▶				—
	▶				
Kanapa		Ramka	▶		

Адказ на крыжаванку № 6: Лес, званок, сага, правапіс, гора, акно. Друк, язда, пасаг, напой, ногі, касач.

Узнагароды, пісьмовыя наборы, выигралі: **Марыся Сцефанюк, Марта Купчук** з Ляхоў, **Анэта Галімская** з Ягаднік, **Наталля Герасімюк** з Махнатага, **Івона Трафімюк** са Старога Беразова, **Ева Русіновіч, Святлана Федарчук** з Нарвы, **Анджэліна Сельвясянук** і **Агнешка Семянюк** з Бельска-Падляшскага. Віншуем!

Чыжоўскія гімназісты частуюць куцей дырэктара ПШ і Гімназіі Міраслава Пяткевіча і віта гітні Рыгора Мацкевіча.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Гэта была забава!

19 студзеня г.г. была ў нашай школе „Ёлка”. На яе мы запрасілі нашых бацькоў і хоць не ўсе прыйшлі, аднак на пачатку быў невялікі балаган. Але мы хутка пасадзілі гасцей ў зале і пачалася артыстычная праграма. Мы падрыхтавалі: калядкі, песні, сцэнкі і многа іншых выступленняў. Аднак найбольш гледачам падабаліся дзецы з прадшколля, якія вельмі смешна выступілі. Калі гэтая частка закончылася, да нас прыйшоў Дзед Мароз. Ён раздаваў усім дзеткам падарункі, а яны дэкламавалі яму вершыкі і спявалі пес-

ні. Нам было вельмі сумна расстацца з Дзедам Марозам, бо мы яго вельмі палюбілі. Пасля пачалася дыскатэка. На пачатку гулялі малыя дзеці, але калі яны паехалі дадому, цэлая зала засталася нам. Мы гулялі весела і не думалі, што дыскатэка так хутка закончыцца. Калі б гэта ад нас залежала, мы гулялі б да раніцы. Але наша забава закончылася ў 19 гадзін. Гэтая імпрэза была вельмі ўдалай. Думаю, што ніхто на ёй не нудзіўся.

Эвеліна Пліс,
I „а” кл. Гімназіі ў Чыжах

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Вялікае княства Літоўскае

Беларускія гербы

Цяпер Беларусь падзяляецца на вобласці, а тады наша дзяржава дзялілася на ваяводствы. Кожнае ваяводства і ягоныя гарады мелі свае гербы. Герб — гэта знак, які змяшчаюць на сцягах і пячатках. Разглядаць такія знакі надзвін цікава.

На гербе Менска мы ўбачым маці Ісуса Хрыста — Багародзіцу. Старожытныя менчукі спадзяваліся на яе дапамогу і абарону. На полацкім гербе плыве трохмачтавы карабель пад белымі ветразямі. Гэта сведчыць, што Полацак быў буйным гандлёвым горадам, куды прыязджала па Дзвіне шмат купцоў. Караблі мы бачым і на гербах прыдзвінскіх Дзісны і Друі. Купцы ўзважвалі свае тавары на вагах. Так вагі трапілі на гербы Ашмянаў, Навагрудка і Шклова.

Гарады, што стаялі на мяжы краіны, часта мусілі бараніцца ад ворагаў, таму на іхніх гербах можна сустрэць

зброю. У Берасці і Пінска гэта, напрыклад, нацягнутыя лукі, у Амсціслава — рука з мячом, а ў Быхава — дзве скрыжаваныя чыгуны гарматы. Абарончыя вежы паказаныя на гербах Барысава, Камянецца і Магілёва.

Нярэдка на гербах намаляваныя розныя звяры і птушкі. Знакам старожытнай Горадні стаў алень з залатым крыжам паміж рагамі. На гербе Коўпісі сядзіць чорны заяц, на гербе Мазыры — арол, а жыхары Ваўкавыска зрабілі сваім знакам вайчынную галаву. На гербах Ліды, Гарадка, Слуцка і іншых гарадоў вы таксама ўбачыце выявы рэальных і фантастычных жывёл і птушак — ільвоў, крылатых коней, ласёў, арлоў...

Гербы лічыліся сведчаннем незалежнасці. Свой герб, зразумела, быў і ва ўсёй нашай дзяржаве.

Пра яго пойдзе гаворка ў наступным аповедзе.

(працяг будзе)

Цяпер трус вучоны

— Мне прапала з ранца кнішка!

Узахлобў рыдае Мішка.

Дасць мне мама у каршэн!

Шукаў кніжку увесе дзень.

— Ну, усё, не іду ў школу!

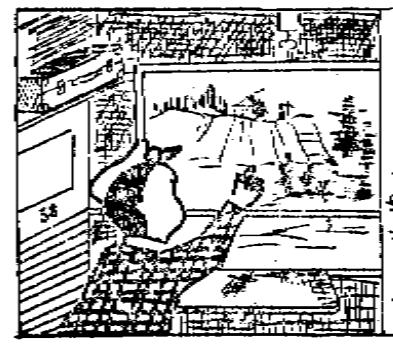
Лепш схаваюся ў стадолу!

А ў трусоў у клетцы новай

Толькі... вокладкі палова.

Міра ЛУКША

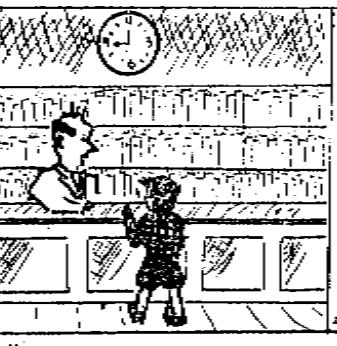
Агафон у бельскай кнігарні

Цягнік ідзе, гудзіць вагон,
У акне наці Агафон.
Свіснуў, стануў паравоз,
Агафона ў Бельск прывёз.

Ля кнігарні, пад акном,
Глядзіць кніжкі Агафон.
— Беларускія, ёсць цікава?
Не, не відаць на выставах.

— Ёсць у вас „Беларуская мова”?
— Стойце, зараз пададома вам.
Прадавец кніжку шукаў,
Агафон з паўдня чакаў.

— Хадзі, паглядзі, брацішка.
У пыле гэтая кнішка.
За такую вось культуру
Трэба біці вас у шкуру.

На эфекты трэба пачакаць

Інтэрв'ю з Аркадыюшам БЖАЗІНСКІМ, каардынатарам праграмы „Маладыя валанцёры”, арганізаванай Польскім фондам дзяцей і моладзі.

— Як дайшло да арганізаціі цыкла „Маладыя валанцёры”?

— Ад 1995 года Фонд дапамогае нефармальным групам моладзі, вучням, журналістам ды валанцёрам. Спачатку былі гэта датацыі. Пасля разгарнулася праграма „Рэклама ў сённяшнім свеце”. Сустрэчы адбываюцца ў Берліне і Варшаве. З удзельнікамі працавалі трэнеры з нямецкага Інстытута моладзі. У 1996 годзе пачаліся курсы для польскіх валанцёраў.

Mihail Czepaniuk (злева) і Аркадыюш Бжазінскі.

Складаліся яны з некалькіх асобных сустрэч, але ўжо супольна з маладымі валанцёрамі з Нямеччыны. Пазней з'явілася думка, каб спалучыць гэтыя семінары. Мэтай было здабыць ведаў, презентацыя і параллінне польскага і нямецкага валанцёрстваў. Пасля ўзнікла праграма навучання валанцёраў, якая складаецца з двух цыклau па чатыры сустрэчы кожны.

— Якім чынам Фонд адбіраў удзельнікаў семінару?

— Па-першае — усё мусіла быць згодна ўказанням спонсараў, Фонду імя Роберта Босха ды Фонду польска-нямецкага супрацоўніцтва. У іх, між іншым, гаварылася, што праграма мае абняць як найбольшую колькасць арганізацый. Распашаўся ўвесь аўтамобільны абвесткі, я атрымаў 250 заяў. Гэта вельмі шмат. У кожным горадзе дзеянічае нейкая няўрадавая арганізацыя, якая супрацоўнічае з валанцёрамі. Часам людзі нават не ведаюць, што з імі супрацоўнічаюць. Асоб было 250, але саміх арганізацый — 70. Узнікла проблема: або ўзяць па адной асобе з кожнай арганізацыі — тады семінары ахапілі б большы круг людзей і таварыстваў, або запрасіць па некалькі асоб з кожнага Фонду, дзякуючы чаму было б ім лягчэй разам нешта арганізуваць на лакальнай ніве. Апрача таго былі апытальнікі для будучых удзельнікаў семінару.

— Якія карысці ад цыкла „Маладыя валанцёры”?

— Эфектаў будзем чакаць нават некалькі гадоў. Праграму ацяняю

добра, хаця я ніколі не задаволены ў ста працэнтах. У канцы заўсёды штосьці магло быць лепш. Калі ідзе пра вынікі, можна, напрыклад, сказаць пра тое, што ўдзельнікі стварылі групу, якая будзе арганізуваць у школах сустрэчы на тэму валанцёрства. Цешыць, што з уласнай ініцыятывы хоцьці штосьці рабіць. Аднак у супрацоўніцтве з валанцёрамі існуе пэўная праблема. З'яўляецца маладымі людзьмі. Праз год-два закончыце сярэдняя школы і раз'едзецца па універсітэтах, дзе не заўсёды будзе працаваць як валанцёр.

— Якім, паводле цябе, павінен быць добры валанцёр?

— Трэба заўсёды мець на ўвазе, што валанцёры працуяць добрахвотна ды грамадска. Трэба акрэсліць, што ёсць у іх працы для іх саміх. Валанцёр не павінен бязмежна прысвячаць сябе іншым. Валанцёрства павінна абавіцца на заспакенінні памкненню маладых людзей. Яны чагосыці хоцьці.

Часам пра гэтае ведаюць, часам не.

— Ты таксама калісьці быў валанцёрам. Што гэта табе дало?

— Многа. Па-першае, я пазнаў кагосыці, каго раней не ведаў, а хто называецца Арэк Бжазінскі. Я навучыўся такіх рэчаў, якіх не ведаў. Я вызваліўся ад страху перад памылкамі. Стаяў я таксама ўпэўнены ў сябе і, паслядоўна, лепш падрыхтаваны да далейшага жыцця. Думаю, што мой вопыт вельмі дапамагае мне ў гэтым, што цяпер раблю.

Гутарыў Міхась Сцяпанюк

„Фірма” ў фірменым мястэчку

Mihail Andrasuk.

Гайнаўка-матулька прывітала свайго сына іранічна-лірычнага ў цэнтры — у публічнай бібліятэцы. Месца тут спрыяльнае для культуры ды размовы. Наўкол — кнігі, фатаграфіі, карціны, людзі неабываюць да іх. І ведаюць там, у мястэчку таксама, Mihail Andrasuk, так сказаць, майстра на ўсе руки — і палітыка, і журналіста, і чалавека з вуліцы Лясной з часам саркастычнай усмешкай, усё ж вельмі лірычнага, што ўвекавечвае помніковую памяць пра нявечных, дарослага хлопца, які ўсё ж лятае над мястэчкам (цяпер сапраўды ў эфіры). Аўтара „Фірмы”. Ці літарата? Пра тое, ці бачыць ён сваё месца ў літаратуры, спытала яго Ядвіга Рудзінская-Патэюк, якая двойчы прачытала Mihail Andrasuk навелістычны зборнік, знайшла і хібы (значыць, чытала дакладна, што звычайна філолагу, але сапраўды здзівіла не толькі мяне яе выдатнае веданне „простай” мовы). І ці „ганцэгаль” яму пісаць ці на матчынай мове, ці на мове дзяржаўнай, якою Andrasuk валодае не горш. Гэта тэма моцна ўзварушыла публіку, якую прафесар Ян Чыквін, шэф Andrasukовы ў літаратурным аўяднанні

шы самога Andrasuka, зусім як тых ягоных тыпаў! Ён сам нават сябе хіба не ведае ці не хоча рассакрэчаць, бо, напрыклад, на дэбютанткую вокладку не хацеў нічога даць з біографіі. Добра, што здымак цікавы знайшоўся (аўтарства Ганны Кандрацюк, пра што заўсімія напісаць, а не кожны можа так трапна „зняць”, „нездымальнага”!), які інтрыгуе, цікавіць і з сімпатый настаяўляе чытача да таго мілага ды ўдумлівага хоць усмешлівага дзядзькі яшчэ нестарога, усё ж, з пасівелымі трошкі скронямі... Дыскутавалі, разважалі, слухалі аўтара... Думаю, што найбольш блізкі быў у акрэсленні Andrasuka (таксама і празаік), спявак і акцёр Віктар Шалкевіч, які пасля сустрэчы даў канцэрт — Mihail Andrasuk ёсьць майстар слова і чалавек з вялікім пачуццём гумару, чалавек **неадназначны**.

Кнігу можно было набыць (гроши за продаж аўтара перадае дому алеці „Самаранін” у Гайнаўцы), пачаставацца ўжо ў бібліятэцы, а пасля ў „Белай ружы”. Значыць, было ўсё для душы і цела. Так сказаць, **беларускі саюз**.

Міра ЛУКША
Фота Аляксея МАРОЗА

Цудоўнае знаёмства

З далёкіх гадоў студэнцтва запалі назаўжды ў душу слова нашага пісьменніка і выкладчыка Уладзіміра Андрэевіча Калесніка аб тым, што „дабываць праўду жыцця і ператвараць яе ў праўду вобраза, праўду познання — салодкую ці горкую, прыгожую ці агідную — гэта складанейшы момант мастацкай творчасці”.

Нагадала іх, чытаючы кнігу Mihail Andrasuka „Фірма”. За сваё 57 гадоў жыцця прывыкла да „пэўных усталіваных прынцыпаў і правіл адлюстравання, выцякаючых з генеральнай установкі”.

Павагай да аўтара з боку ўлад лічу дазвол на самавыяўленне таленту праз свабоду творчасці. Творца ведае, што дзяржава не пасадзіць яго на галодны паёк. Таму і з'яўляюцца такія творы — вынік вольнага палётu душы. Чытаеш і зайдзросціш пісьменніку — піша, што бачыць і адчувае, што Бог на душу пакладзе. Не тое, што ў нас, у Беларусі: „Надрукавалі — не познаў. Усяго і карысці, што познаў: чым вышэй орган друку, тым менш павагі да аўтара, асабліва перыферыйнага”.

Кніга Mihail Andrasuka змяшчае 12 апавяданняў. Назва першага вынесена ў заголовак. Упэўнена, што ніводзін з твораў не пакіне чытача раўнадушным. Складаецца ўражанне, што аўтар багата надзелены ад прыроды пачуццём гумару. У звычайнім ён бачыць нешта такое, ад чаго ўесь час на твары блукае ўсмешка:

— Канец балю, ranno lalu, — вусаты паліцыйант бесцырымонна адчыніў дзвёры. — Выспаў норму, дык пад'ём, пан дырэктар. Гі-гі-гі, — выскаліў зубы. — А ведаеш, такіх дырэктараў замёрзла нам гэтай восенню ўжо пару дзесяткаў. Маеш шчасце, што якраз тамака патруль з'явіўся. Падрамантаваў бы статыстыку, сукін кот. Быццам знатуры, спісаны і герой наступнага апавядання — Юрась, які „закахаўся ў Валянціну ў панядзелак раніцай”. Дзівавіць, уласцівия многім кавалерам прыстойнага ўзросту, прывялі да сямейнай трагедыі: жонка „атрымала пад вока каліровую фінфу”. „Без віны Валянціна, — думай, аднак, муж. — Ніколі, ні жэстам, ні словам не ашукала мяне. З другога боку — хто ведае?”

Жанчыне ўсё ж пашанцавала. Службова. Юрась па медычных прычынах на пенсіі. Кадравыя перастаноўкі паспрыялі і жыхарам: „на цэнтральны вуліцы ўклалі новыя, каліровыя тратуары”.

Цэлая галерэя непаўторных сваёй індывидуальнасцю вобразаў праходзіць перад чытаем у апавяданні „Бар «У Алеся»”.

А над усімі ўзышаещаца Каляровая Амэлька, васемнаццацігадовая істота ў карочкай спадніцы, „якая больш паказвае, чым прыкрывае, бадзёра паднятая галава, грудзі бы дзве ракеты СС-20, нацеленыя ў дзвёры і гатовыя да стрэлу. Амэлька — адначасова і выраб, і рэклама сваёй маленькай, аднаособнай фірмы”.

„Краівід без клямкі” — своеасаблівы рэпартаж з установы, дзе „рамантуюць адно мазгавыя аппараты, скрыўленыя харектары, пакалечаныя душы”. І, быццам прамень сонца ў гэтым змрочным царстве, медсястра Чэся, „рослая, закругленая спелай, эратычна-экспансіўнай жаноцкасцю, перасоўваеща між ложкамі, абdziляе каго чым”.

Пан Владэк (апавяданне „Крах”) сваёй наўясцю і непасрэднасцю нагадвае раней згаданага Юрася. Сітуацыя, у якую ён трапіў, — сапраўдная трагікамедыя. „Магу дараўаць інкасатара з доўгім носам і булаватага камінара, але зразумець, чаму завалакла ты пад коўдру галоўнага ідыёта ў нашым горадзе — занадта вялікая, як на мой розум, задача!”.

Так гаварыў інжынер Стручук, а пані Ліза рыхтавала ранішнюю каву. Я здагадаўся, што гэтай кавай мяне частаваць не будуць, і сышоў.

Прачытаўшы двойчы з вялікім задавальненнем кнігу Mihail Andrasuka, прыйшла да высновы: чалавек ён, несумненна, неардынарны. Вясёлы. Задзірсты. І слова з задавальненнем смакуе. Забаўляецца імі. Часам і штукарыць: „... чалавек вось стараецца, бярэ ў пазыку валасы з-за левага або правага вуха, прыхарошвае гэтай пазыкай сярэдзіну галавы, а потым абы-якая муха псуе вынік ягонай працы!”

Або:

— Ттт-аа-бе што трэба, — зазвінёў пратэз. — Дзед нават здзівіўся: штучныя зубы гэтаксама ведаюць страх, як і сапраўдныя”.

І гэтак далей.

Адным словам, раю ўсім, хто цэніц здаровы гумар, хто з пашанай ставіцца да беларускага слова, абавязкова набыць „Фірму”. Упэўнена, што яна стане настольнай кнігай ўсёй сям’і.

Асобныя слова ўдзячнасці рэдактару Сакрату Яновічу, тэхнічнаму рэдактару Паўлу Бельскому, а карэктару Ліне Паўлавай — нізкі паклон за выдатна выкананую работу.

Знаёмства наша адбылося. І было яно цудоўным.

Тамара ЛАЎРЭНЧУК,
г. Ваўкаўск

У драматычным тэатры імя А. Вянгеркі

„Танга” — на „макса”

У лютым тэатр імя А. Вянгеркі пастаўіў новы спектакль паводле не новай ужо п'есы Славаміра Мрожка „Танга”. Пісалася яна ў іншыя часы і іншым людзям была прысвеченая, а вось ж падыходзіць і да нашых дзён, быццам піса-

ная была сёння і не было дзесяткаў гадоў эміграцыі Мрожка.

Варшаўскі рэжысёр Вальдэмар Смігасевіч не любіць гаварыць наперад, які гэта будзе спектакль. Маўляй, пойдзе, учачыце, самі разбярэцеся. Нічога не пад-

казвае гледачу. Гэта так, як з абстрактнай карцінай, якую кожны з аглядаючых чытае па-свойму. Інтэрпрэтацыя кожнага можа адрознівацца ад замыслу аўтара, але заўсіды ёсьць у ёй нейкі сэнс.

У Вальдэмара Смігасевіча гэты спектакль атрымаліся цалкам празрысты і фактычна амаль ўсё выглядае, быццам бы аўтар напісаў яго толькі цяпер. Зрэшты, і ў некаторых выказваннях Славаміра Мрожка пасля вяртання на радзіму адчуваеца пэўнае расчараўнанне.

І сапраўды, ці ж не ўзлезлі на п'едэстал людзі без адкулакі, гонячыя адно за грашом, няраз прасцецкія і маральна заганненія?! І ці не мы самі паспрыялі гэтamu?

Няма ідэй, няма палётu. Ёсьць жыццё для ўласнай прыемнасці і набівання сабе кішэніяў. Адзінкі тут, як Артур (Пётр Пулторак), студэнт медыцыны і бунтуйнік супраць пошласцей жыцця, не ў становішчы перамагчы натоўп, тыповым прадстаўніком якога з'яўляецца бязлітасны, брутальны Эдэк (Роберт Нінкевіч). Танга ў яго выкананні больш напамінала танец нейкага звера, чым чалавека.

А цяпер — пра тое, ад чаго трэба было, бадай, пачаць. Артысты ігралі захапляюча! Тут сапраўды відаць добрую

работу рэжысёра, не гаворачы ўжо пра талент нашых акцёраў. Кожны жэст, міміка, рухі — усё было вытанчана на „макса”. Віншую!

Хільчало таксама перад Юркам Шаршуновічам з „Кур'ера Параннага”, які (КП, 14.02.2001) так падсумаваў істоту беластоцкага спектакля „Танга”: „Не аднаго ўзрушанца і расчуліць гукі фінальнага танга. Больш у гэтым суму па жыцці, у якім усе патрапяць танцаваць танга, дазволіць сабе на элегантнасць, шыкарныя балі — маюць на ўсё гэта час. (...) Гледзячы на тое, што дзеесцца на сцэне, немагчыма не быць сэнтыментальным. Пэўна, не адзін уздыхне па мінульных часах, калі вольныя духі і бунтуйчыкі да смерці не пераменяўліся ў грашаробаў, моладзь, як паветра, прагнела парадку і каштоўнасцей, а хама можна было познаць адразу. Хацелася б заспываць: «Што было, то было, мінула, як каханне, што было, то было, не вернецца другі раз...». І праўду кажа.

Трэба падкрэсліць, што спектакль „Танга” з'яўляецца адным з важнейшых дасягненняў Беластоцкага тэатра імя А. Вянгеркі за апошнія гады.

Ада ЧАЧУГА

Фота Пятра САВІЦКАГА

Адказ Міністэрства ўнутраных спраў на ліст лідэраў праваслаўных і беларускіх арганізацый

[4 прапяг]

обечных на поседзенiu (m.in. Pана Posла Jана Syczewskiego). We wspomnianym wystapieniu silny nacisk położono na potrzebę podkreślenia roli oraz wkładu poszczególnych mniejszości narodowych w historię i kulturę regionu, co w perspektywie sprzyja wzrostowi samoświadomości, integracji obywatelskiej oraz właściwemu zrozumieniu problemów mniejszości narodowych ze strony samorządów terytorialnych. Edukacja regionalna ma istotne znaczenie również dla szkolnictwa polskiego, gdyż uczy ona tolerancji i otwartości na inne kultury.

Pragnę podkreślić, iż to nie pomysł budowy pomników poświęconych pamięci ofiar II wojny światowej oraz osób zamordowanych po wojnie wzbudził kontrowersje, ale treść inskrypcji nagrobnych na pomniku ofiar oddziału kpt. Romualda Rajsa ps. „Bury”, zakwestionowana przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Proponowany przez Społeczny Komitet Rodzin Pomordowanych w Bielsku Podlaskim tekst jeszcze dugo będzie się kojarzył źle, przywołując najgorsze wspomnienia okresu stalinizmu. Wydaje się, że treść napisu inskrypcyjnego, zaproponowana przez Wojewodę i zaakceptowana przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, oddaje wydarzenia tamtych czasów. Wskazując z imienia winnych nie rozciąga odpowiedzialności na całe zbrojne podziemie. Pragnę też przypomnieć, że Wojewoda Podlaski, mając na względzie znaczenie sprawy dla społeczności białoruskiej, nie skorzystał z możliwości stwarzanych przez prawo tj. nie zażądał przywrócenia do poprzedniego stanu cmentarza wojennego w Bielsku Podlaskim poprzez wyekshumowanie pochowanych tam niezgodnie z prawem szczątków osób cywilnych — ofiar oddziału „Burego”.

Według informacji Wojewody w sprawie budowy kolejnego pomnika (w Białymstoku) upamiętniającego martyrologię mieszkańców Białostoczyzny Stowarzyszenie Budowy Pomnika Prawosławnego Mieszkańcom Białostoczyzny Zabitym, Zamordowanym, Zaginionym i Zamęczonym w Latach 1939-56 do chwili obecnej nie złożyło wymaganej dokumentacji do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Zarzut dyskryminacji na rynku pracy w odniesieniu do osób wyznania prawosławnego był podnoszony przez Prawosławnego Metropolitę Warszawę i całą Polski Arcybiskupa Sawę w liście z 11 maja 2000 r. do Prezesa Rady Ministrów Jerzego Buzka. Arcybiskup Sawa zwracał uwagę na politykę personalną w Policji w regionie podlaskim. Na polecenie Głównego Doradcy Prezesa Rady Ministrów oraz sekretarza stanu w MSWiA, Komendant Główny Policji zalecił przeprowadzenie postępo-

wania wyjaśniającego. Szczegółowej analizie podano wszystkie przytoczone przez Arcybiskupa Sawę przypadki policjantów, którzy utracili stanowiska lub zostali zwolnieni ze służby. Badaniu podano także tryb prowadzenia prac związanych z reorganizacją Policji, sposób wdrażania i przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów, szczególnie dotyczących przenoszenia na niższe stanowiska i zwalniania ze służby. Przeprowadzono także rozmowy z policjantami wymienionymi przez Arcybiskupa Sawę. Grupa policjantów wyznania prawosławnego wystąpiła z pisemnym oświadczeniem, w którym stwierdzili, iż nie odczuwali w przeszłości ani obecnie żadnych przejawów dyskryminacji czy też prześladowań ze względu na przekonania religijne i wyznanie. Zaistniały zmiany i przesunięcia kadrowe spowodowane były koniecznością przeprowadzenia zmian strukturalnych w Policji, jej reorganizacji i dostosowania do reformy administracyjnej kraju i dotyczyły większej liczby policjantów, a nie tylko tych wymienionych w liście Arcybiskupa Sawy. W żadnym z podanych przez niego przypadków przesunięcie na niższe stanowisko służbowe nie rodziło negatywnych skutków finansowych. Tylko jeden z wymienionych w liście policjantów skierował do Komendanta Głównego Policji raport, w którym zwrócił się z prośbą o spowodowanie zaprzestania szykanowania go z przyczyn wyznaniowych. W toku postępowania sprawdzającego nie potwierdzono jednak przedstawionych zarzutów. Jak wynika z zestawień (szacunkowych danych), w Białymstoku na 29 kierowniczych stanowisk 12 obsadzonych zostało policjantami wyznania prawosławnego, w Bielsku Podlaskim na 14 stanowisk kierowniczych prawosławni zajmują 8 miejsc, podobnie stosunek ten kształtuje się w Komendzie Powiatowej Policji w Siemiatyczach.

Poszerzenie powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego na cały obszar Puszczy Białowieskiej nie wynika z chęci wynaradawiania i zmiany charakteru etnicznego tych ziem, czego obawiają się autorzy listu. Wynika natomiast z potrzeby zachowania ostatniego w Europie kompleksu leśnego o charakterze naturalnej puszczy. Poszerzenie obszaru parku nie spowoduje zmian proporcji narodowościowych na zamieszkałych przez mniejszość białoruską terenach, gdyż nie zakłada ono zmian dotyczących prawa własności osób fizycznych do posiadanego przez nie nieruchomości, nie przewiduje wysiedleń z terenów przyłączonych do BPN ani innych form skłaniania zamieszkującej ten teren ludności do migracji. Towarzyszący temu przedsięwzięciu „Kontrakt dla Puszczy Białowieskiej” ma stworzyć wa-

runki dla rozwoju społeczności lokalnej w oparciu o zrównoważone użytkowanie zasobów i walorów puszczy i w harmonii z nimi. Powiększony Białowieski Park Narodowy ma być parkiem dla ludzi — chronić puszcę ale i udostępniać jej bogactwo miejscowości ludności, od wieków żyjącej w Puszczy. Na potrzeby „Kontraktu” dotyczącza przewidziano z budżetu państwa 30 mln PLN. Pieniądze te zostały rozdysponowane na proekologiczne inwestycje wnioskowane przez tamtejsze gminy (ponad 20 mln PLN) oraz Białowieski Park Narodowy.

Wszelkie działania związane z powiększeniem BPN, wielokrotnie konsultowane ze społeczeństwem lokalnym, mają na celu poprawę sytuacji regionu, stworzenie nowych miejsc pracy, a przez to powstrzymanie migracji do miast, która mogłaby wpływać na utratę tożsamości kulturowej ludności zamieszkującej region. Park narodowy będzie prowadził zabiegi ochronne i przywracające naturalny charakter tego kompleksu leśnego. Wpływ to na stworzenie nowych miejsc pracy dla tych, którzy nie zdecydują się na przekwalifikowanie w kierunku usług turystycznych lub rzemiosła.

Jednocześnie informuję, że opinia Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 6 czerwca 2000 r. stwierdza, że uznając prawa społeczności lokalnych wynikające z postanowień Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego należy jak najszybciej powiększyć teren BPN w sposób, który nie pogorszy warunków życia mieszkańców ludności. Komisja ponadto uznała, że dobrą bazę dla tego projektu stwarzają „Program ochrony środowiska i restrukturyzacji gospodarki zgodnie z zasadami ekorozwoju w obrębie Puszczy Białowieskiej” oraz „Zasady funkcjonowania Białowieskiego Parku Narodowego, powiększonego na obszar polskiej części Puszczy Białowieskiej”.

W odniesieniu do wyrażanego w liście niezadowolenia ze współpracy z wojewodą podlaskim, uprzejmie informuję, iż podczas IX posiedzenia Międzyresortowego Zespołu do spraw Mniejszości Narodowych 13 kwietnia 2000 r. uznano, że w poszczególnych urzędach wojewódzkich powinny zostać wyznaczone odrebine stanowiska, w ramach których prowadzone będą sprawy mniejszości narodowych (m.in. prowadzenie mediacji w sytuacjach konfliktowych, przygotowywanie informacji na temat sytuacji mniejszości narodowych dla administracji rządowej, bieżąca współpraca z mniejszościami narodowymi, pomoc w rozwiązywaniu problemów, inicjowanie programów na rzecz mniejszości itp.). Do wojewodów, w tym także do wojewody podlaskiego, wysłosano pisma w tej sprawie. Zrozumiałe jest jednak, że powołanie takiego stanowiska oraz znalezienie właściwego kandydata, cieszącego się zaufaniem zarówno władz wojewódzkich, jak i wszystkich mniejszości narodowych i etnicznych regionu, wymaga czasu.

Dziwi nas również wyjaśnienie dotyczące katukumb w Supraślu. Pisze nam Pan o propozycji Rady Parafialnej Rzymkokatolickiej Parafii p.w. Św. Trójcy, która zupełnie nie jest stroną w danej sprawie. Natomiast nie zwraca Pan uwagi na kwestię naruszenia prawa i nieprzychylność ze strony władz Miasta i Gminy Supraśl, co zostało potwierdzone przez organy odwoławcze (orzeczenie NSA Ośrodek Zamiejscowy w Białymstoku z dnia 21.12.2000 r.).

Jesteśmy przekonani, że wiele problemów poruszanych w naszym apelu można rozwiązać na płaszczyźnie lokalnej. Do tego jednak potrzebna jest dobra wola decydentów. Jednym ze sposobów na to jest powołanie wymienionego przez Pana specjalnego stanowiska. Niestety, przez cztery lata obecnej kadencji nie było jednak takiej woli. Jak można mówić o problemie znalezienia kandydata, który cieszyłby się zaufaniem obu stron, jeśli ze strony wojewody nie padła żadna propozycja. Nie chodzi więc tutaj bynajmniej o czas, o którym Pan wspomina, a raczej chcę wyjścia naprzeciw problemom.

Odnosząc się do sprawy Podlaskiej Fundacji Kształcenia Ustawicznego nadmieniamy, iż najbardziej rażącem i dyskryminującym nas było to, że Sejmik kategorycznie odmówił możliwości przystąpienia do Fundacji organizacjom prawosławnym włączając do niej jedynie organizacje rzymkokatolickie, naruszając zasadę jednakowego traktowania wszystkich mieszkańców regionu.

Od 1 stycznia 1999 r. w budżecie wojewody nie ma środków finansowych na instytucje kultury i imprezy kulturalne, które znajdują się obecnie w budżecie Marszałka Województwa. Podlaski Urząd Wojewódzki służy jednak informacją i pomocą przy uzyskiwaniu środków na cele kulturalne (przykładem jest pomoc w uzyskaniu grantu z PHARE na Festiwal Muzyki Cerkiewnej w 1999 r. oraz informacje o innych środkach pomocowych). Dotacjami na cele kulturalne służy Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które mniejszość białoruską w roku 1999 wsparło sumą 1 120 400 PLN, zaś w roku 2000 suma ta ma wynieść 1 241 600 PLN, co jest największą dotacją na działalność kulturalną spośród wszystkich mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce.

Muzeum Białoruskie miało być placówką państwową. Jednak nie uzyskano z budżetu państwa środków na dokończenie budowy placówki i uruchomienie działalności. Z tego względu Wojewoda nie mógł podpisać zarządzenia powołującego Muzeum ani też wpisać nieutworzonego Muzeum do rejestru instytucji kultury.

Projekt ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej został przygotowany przez Komisję Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP i 16 września 1998 r. przedłożony Marszałkowi Maciejowi Płażyńskiemu. Po pierwszym czytaniu projekt przedłożono do zaopiniowania Rządowi, który zajął w tej sprawie stanowisko we wrześniu 1999 r. Rząd wypowiedział się pozytywnie w sprawie potrzeby uchwalenia ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych, zgłoszając jednocześnie swoje uwagi do przedłożonego projektu poselskiego. Obecnie trwają prace nad projektem w komisji nadzwyczajnej Sejmu RP.

Każdy przejaw dyskryminacji wobec mniejszości narodowych jest sprzeczny z prawem. Pomimo braku ustawy o mniejszościach narodowych ich prawa są gwarantowane szeregiem ustaw, z ustawą zasadniczą na czele. Pragnę zapewnić sygnatarzy apelu, że każdy udokumentowany przejaw dyskryminacji spotyka się ze zdecydowaną reakcją organów administracji publicznej.

Pragnę także zapewnić autorów apelu o otwartości administracji rządowej na dialog z przedstawicielami mniejszości narodowych i gotowości do rozwiązywania wszystkich problemów przez nie sygnalizowanych.

Uprzejmie informuję, iż w pierwszej połowie 2001 r. odbędzie się posiedzenie Międzyresortowego Zespołu do spraw Mniejszości Narodowych poświęcone problemom mniejszości białoruskiej, które będzie doskonałą okazją do podjęcia wątków poruszonych w wystąpieniu oraz podjęcia kroków zapewniających harmonijny rozwój tej mniejszości w Polsce.

Stwierdzenie, iż nie została ona jeszcze zarejestrowana odbieramy jako wymijające.

Są to tylko niektóre sprawy, które nas bolą. Przykłady tego typu można mnożyć, sądzimy jednak, że przy dobrej woli i zaangażowaniu wszystkich zainteresowanych można opracować model harmonijnego współżycia wszystkich mieszkańców naszego pięknego regionu. Lektura Państwego listu napawa optymizmem. Mamy nadzieję, że problemy naszych społeczności będą wreszcie „spotykały się ze zdecydowaną reakcją organów administracji publicznej”, a tym samym zauważane i rozwiązywane. Jesteśmy otwarci na współpracę na wszelkich płaszczyznach. Mamy nadzieję, że dojdzie w najbliższym czasie do spotkania wymienianego przez Pana Międzyresortowego Zespołu do spraw Mniejszości Narodowych, który już na roboczo zajmie się opisywanymi problemami. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż sygnatarzami listu byli nie tylko przedstawiciele mniejszości narodowych ale i wyznania prawosławnego, uważamy, że ww. zespół nie rozwiąże problemów dyskryminacji religijnej, które należałyby rozpatrywać w odrębnym zespole.

Nasze wystąpienie miało przed wojewodą na celu naświetlenie szerokiego spektrum trudności, z którymi borykają się nasze społeczności na terenie Białostoczyzny. Chcielibyśmy jednak być pełnoprawnymi obywateł naszej wspólnej Ojczyzny i wnieść wkład w jej rozwój zarówno kulturalny jak i społeczny. Jesteśmy przekonani, że tak się stanie.

Адказ лідэраў праваслаўных і беларускіх арганізацый міністру ўнутраных спраў

Serdecznie dziękujemy za udzielenie odpowiedzi na nasz apel i zainteresowanie poruszonymi przez nas problemami. Przedstawione w odpowiedzi stanowisko nie w pełni nas satysfakcjonuje, gdyż nie rozwiązuje bezpośrednio naszych problemów. Mamy jednak nadzieję, że podjęte przez Pana działania będą kontynuowane i wpłyną na zmianę przedstawionej przez nas sytuacji.

Niemniej jednak pokrótkie chcielibyśmy odnieść się do niektórych Pana wyjaśnień stwierdzając co następuje:

W swoim piśmie bardzo szeroko naświetlił Pan podstawy prawne odnośnie odpracowywania dni świąt prawosławnych. Niestety nie było dobrej woli wśród elit rządzących naszym miastem by pozytywnie rozwiązać ten problem. W dniu 21.08.2000 r. na XXX Sesji Rady Miejskiej Białegostoku podczas uchwalania statutów nowych szkół, radny S. Nazaruk wniosł poprawkę do każdego ze statutów w postaci dodatkowego paragrafu o następującej treści: „umożliwienie uczniom podtrzymywania poczucia przynależności narodowej, językowej i religijnej oraz kształcenie postaw tolerancji m.in. poprzez nieorganizowanie zajęć dydaktycznych w czasie pierwszego dnia Świąt Bożego Narodzenia i dnia święta Wielkanocnego obchodzonych

wg kalendarza juliańskiego”. Została ona odrzucona głosami rządzącej koalicji. Po takiej decyzji dyrektorzy szkół po prostu boją się podejmować samodzielnie działania w tym kierunku. Dowodem potwierdzającym dalsze istnienie problemu i brak dobrej woli w jego rozwiązyaniu może być fakt, iż podczas ostatnich Bożonarodzeniowych świąt w jednym z białostockich liceów przeprowadzono próbную maturę.

Odnosząc się do Kart zgłoszenia dziecka do przedszkola niepokojem napawa fakt pytania dzieci o wyznanie zanim zostaną przyjęte do danej placówki. Czy nie jest to sygnałem, że podobne dokumenty pojawią się przy rekrutacji do innych jednostek oświatowych, na przykład do dobrych, renomowanych liceów, co może prowadzić do dyskwalifikowania młodzieży na podstawie przynależności religijnej.

Nie twierdzimy tego, ale przy częstym świadomym wykluczaniu roli prawosławia w historii naszego regionu, pożary cerkwi w naszym odczuciu mogą służyć do zacierania dowodów prawdziwej historii tych terenów Rzeczypospolitej. Dodatkowym aspektem ww. sprawy są dziwne okoliczności wyjaśniania tych przestępstw, jak choćby ostatnie wydarzenia związane z pożarem cerkwi w Narwi.

Месяц над Богінскай пушчай

Файна і Лявон Гардзевічы.

(заканчэнне; пачатак у 9 н-ры)

— Цёца, цёца! — каля стаўроўскага магазіна акружылі мяне вясковыя малечы. Запэцканыя, жулікаватыя, — як я сама ў дзіцячыя годзікі.

Дзеци захацелі фатаграфавацца.

— Гэта мае гарадскія ўнуکі, — паясніла ветлівая прадаўшчыца з мясцовых магазіна.

Малечы глядзелі на мяне закаханымі вачымі, а пасля ішлі следам у канец вёскі і шчабятаці сваё „цёца”, „цёца”. У іх даверлівых позірках была цікаўнасць да далёкай Польшчы, краіны, дзе якраз на гастролях выступалі іх бацькі-цыркачы.

Апрача самой вёскі хацелася пабачыць карціну Пётры Сергіевіча — дзіцячы партрэт Раісы Вяршуты з бабуляй. З дапамогай мясцовых сялян я трапіла ў жаданае месца. Нацыянальны скарб Рэспублікі Беларусь мірна спазіраў сяяны вясковай хаткі. Гэта амаль Высінскі! — падумалася пра даваенны

стиль жывапісца. Па спіне прабег холад. Вось і цана беларускаму мастакству. Прагэту класную карціну ведаюць у вёсцы... і яшчэ дзе — у сельсавецце?

* * *

— Як ладзілі святкаванне Сергіевічу, то пазычалі нашу карціну, — адзначае з гонарам дзядзька Мікола Вяршута, муж „дзяўчынкі” з партрэта. Якраз у леташнім ліпені мінула сотая гадавіна з дня нараджэння жывапісца. У Богіне, дзе сельсавет, наладзілі выстаўку карцін, гаварылі пра пабудову помніка мастаку ў Стадрове.

— Бо дзе і не глянеш — стаўроўцы на яго карцінах, — Мікола Вяршута як з рукава можа сыпаць аповеды пра мастака. Напрыклад, пра тое, як тутэйшыя мужыкі пазіравалі да карціны „Кастусь Каліноўскі сярод паўстанцаў”.

— То і Каліноўскі з вашай вёскі?

— А як жа, — дзядзька заўсіміхайся, — не хто іншы як сам Сергіевіч той Каліноўскі!

Ванда Вялічка.

Сеніёры загулялі

У Гарадку 17 лютага г.г. было багата на імпрэзы. Між іншым сарганізувалі сабе запусты сябры кола эмерытаваў і рэнтыстаў. Для іх распараджэння дырэктар аддаў канферэнцыйную залу ў Гарадоцкім дому культуры. Пенсіянеры з Гарадка, Залукаў і Меляшкоў правялі сардэчнае застолле (кожны прыйшоў са сваім „кошычкам”), танцавалі ў розных рytмах, таксама і вельмі сучасных. Як сказала пані Валя Паплаўская з Залукаў, ёсць нагода вельмі прыемна правесці час, людзей пабачыць, самому паказацца. І ў сваёй кампаніі, і маладзейшым даказаць, што старэйшыя людзі не толькі ў адмысловыя дні (такія як Дзень сеніёра) любяць добру

пагуляць. А танцуяць яны так, што і не відаць па іх дзесяткаў гадоў працы і нялёнкага жыцця.

Сярод іншых пенсіянераў асабліва вылучаліся члены калектыву „Асені ліст”. Хоць ім сумна — страцілі з-за недагляду лекараў у беластоцкай бальніцы сваю апору — Валодзю Абрамовіча. Ніхто ім яго не заменіць. Што ж зробіш, асабліва пенсіянеры адчуваюць туго хуткаплыннасць жыцця, калі прасяваюцца рады іх сяброў, тады, калі пажыў бы чалавек спакойна, адпачываючы, цешучыся ўнукам і маленькімі радасцямі...

(лук)

Фота Міры Лукшы

І толькі цяпер пасвятлела ў галаве. Наша ўёўленне асобы Каліноўскага фактычна нагадвае самога мастака са Стадровам.

— А памятаеце, як падбіраў мадэляў на паўстанцаў?

— Звычайна, дамаўляўся са старшынёй калгаса, той даваў нашым „выходным”, і яны з вялікай ахвотай ішлі „правацаў” за паўстанцаў.

* * *

У Стадрове высыялілася яшчэ адна таямніца. У савецкай біографіі Пятра (Аляксандравіча) чытаем, што нарадзіўся ён у беднай сялянскай хаце як сын безземельнай батрачкі. Ні адным словам не ўпамінаеца пра бацьку мастака.

— Яго маці гуляла з панам Аляксандрам з маёнтка Чарніцы, — адкрыў чарговую тайну дзядзька Мікола. — У іх аж троє дзяцей было. Усе ад таго пана Аляксандра. А прозвічча, Сергіевіч, мастак па маці ўзяў. — Дзядзька Мікола не памятае прозвічча чарніцкага пана.

— Мая жонка памятала б, бо яна свячніца Сергіевіча.

Аднак Раісы Вяршуты (з дому Свіла)

Тут таксама дзеялася незвычайная сцэна-карціна. Быццам рэчаіснасць з твораў мастака пераклікалася з бачным на вуліцы. За спінамі ў нашых калгасніц былі мяшечкі, часты рэквізіт Сергіевічавых герояў. Праўда, не такія яны, як на славутай карціне „Шляхам жыцця”. З гэтых, сучасных, павісквалі парасяты.

— І што, намаляваў вам Сергіевіч партрэт? — дапытвалі мы прылюдную сялянку, яшчэ і сёння прыгожаньку.

— Не, — уздыхнула незрэалізаваная герайня карціны, — як бацька мой надумаўся, мастак ужо ў Вільню з'ехаў.

* * *

У Стадрове, як амаль усюды на Віцебшчыне, нас галубілі з аднае прычыны. У вачах мясцовых людзей мы бачыліся палякамі (як і наша беларуска-беластоцкая мова).

— Я ў польскім войску служыў, — узрушыўся дзед Лявон Гардзевіч, якога разам з жонкай Файнай ды казой сустрэлі мы на вуліцы.

— Каб і цяпер у войска браў, то пайшоў бы, — Лявон Гардзевіч аглух быў

не было ў Стадрове. Паехала аж на Украіну да дзяцей і ўнukaў.

Пётра Сергіевіч да канца свайго жыцця прыязджаў у Стадрове. І хаця ўжо 16 гадоў мастак няма ў жывых, у вёсцы памятаюць яго як свайго чалавека.

— Спіняўся ў сваяка Яна Свілы, але з усімі вітаўся, гаварыў. Не ганаровы, такі просты быў, свойскі чалавек.

* * *

Яшчэ раней мае гданьска-беластоцка-сувальска-відзэўскія сябры згаварыліся з мясцовыми цёткамі. Гэта яны паказалі нам дом з карцінай.

— А як жа, памятаем нашага Сергіевіча, памятаем! — ахвотна разгаварыліся ўсе троі калгасніцы.

— Ён і мяне хацеў маліваць, — прыгадала адна з цётак. — На фэсце мяне пабачыў. Спадабаў, бо прыгожанька была. Пасля з бацькамі дамаўляўся.

ад ваеннага гулу гармат і страляніны. Але, як прыстоіць эксп-легіянеру, наш дзед стаў на зважай да фатаграфіі.

Ледзь не ў слязах развітваліся мы з Вандай Вялічкай і яе суседзямі. Наша бацьку падарыла на дарогу кош бульбы.

* * *

У Стадрове што крок адкрываліся сляды Пётры Сергіевіча. У размовах, карцінах-сітуацыях, дарунках прыроды.

Ноччу на стаўроўскае неба ўсплыў месяц, ярка аколены верасова-зялёным сяйвом. Пахла рыбай з возера ды спелымі яблыкамі са здзічэлага саду пана Блажэвіча.

Раніцай спойнілася мара падарожжа — купанне ў халодным Богінскім возеры. У душы зрабілася жэшка, як перад кранаючай карцінай.

Ганна КАНДРАЦЮК

Фота аўтара

У вясёлай кампаніі на запустах.

Спартыўны плебісцыт

Абвяшчэнне рэзультатаў плебісцыту на найлепшага спартсмена і трэнера ў Гайнаўцы, арганізаванага газетай „Падляшская паведамленні”, адбылося 16 лютага 2001 года ў сталовай прадпрыемства „Фурнэль”.

У час мерапрыемства, на якім сярод самаўрадавых улад прысутнічалі пасол Сейма Кышчтаф Юргель, старшыня Рады горада Гайнаўкі Яўген Сачко, на-меснік бурмістра Гайнаўкі Міраслаў Мордань і войт Чаромхі Міхал Врублеўскі, самым лепшым трэнерам і спартсменам былі ўручаны ўзнагароды.

Найлепшым трэнерам 2000 года чы-тачы газеты прызналі **Рамана Данілю-ка**, настаўніка фізкультуры ў Гайнаў-скім белліці, трэнера Міжшкольна-га спартыўнага клуба валейбалістай у Гайнаўцы і валейбольных каманд белліці і белгіназі. Другое месца заняў **Марк Антанюк**, дырэктар Ася-родка спорту і адпачынку ў Гайнаў-цы, які ў 2000 годзе быў трэнерам ва-лейвольнага клуба „Цэзар” у Бела-стоку, а трэцяе — **Андрэй Грыгарук**,

Амаль казка

Некалькі гадоў таму Дзмітры Тапор са сваёй жонкай Галінай вярнуўся з да-лёкага Шлёнска на сваю бацькаўшчыну ў Тафілаўцы. Гэты чалавек расказаў мне вельмі цікавую гісторыю, так неве-рагодную, што такой нават у кніжках не давялося мне сустрэць. Сам Дзмітры ма-верыць у яе, хая... магла здарыцца.

Калі сп. Тапор зараз пасля вайны распачаў навуку ў Беларускім ліцеі ў Бельску-Падляшскім, разам з ім вучы-ліся розныя па ўзросце вучні. Многія былі старэйшыя ад яго, бо вайна ўсіх „зраўняла”. Народная ўлада з усіх сіл старалася ліквідаваць непісменнасць і на ўзрост ніхто не глядзеў, абы толькі дзеци і моладзь мелі жаданне вучыцца. І вучыліся.

Адзін вучань, кавалер ужо, абвеша-ны рознымі медалямі і адзнакамі, раска-заў у школе гісторыю ваеннаса часу. Ягонае прозвішча, як і назыве вёскі, з якой ён паходзіў, сп. Дзмітры забыў. А было так.

Калі 22 чэрвеня 1941 года выбухла вайна паміж Германіяй і Савецкім Са-юзам, той хлопец быў ужо прыхильні-кам камунізму. На аснове даносу фашисты арыштавалі яго летам 1941 года. Пасля допытаў прыгаварылі яго да

трэнера лёгкай атлетыкі ў Гімназіі н-р 2 у Гайнаўцы.

Першае месца сярод трэнераў, якія працавалі ў Гайнаўцы не толькі ў апошніх гадах, але і дзесяцігоддзях, заняў **Тадэвуш Бэргер**, былы настаўнік Комплексу прафесійных школ. Быў ён трэнерам гайнаўскіх футбалістаў. На другім месца апынуўся **Мікалай Врублеўскі**, былы трэнер валейбалістай з МСК у Гайнаўцы і былы настаўнік фізкультуры ў Гайнаўскім белліці, а на трэцім — настаўнік фізкультуры ў Гімназіі н-р 2 у Гайнаўцы **Аляксандар Сегень**, які трэ-ніраваў старэйшых і малодшых валей-балістай з МСК у Гайнаўцы.

Самым лепшым спартсменам Гайнаў-кі ў 2000 годзе стаў валейбаліст клуба „Цэ-зар” у Беластоку **Марк Антанюк**, цяпер дырэктар АСіА ў Гайнаўцы. На другім месца апынуўся **Тамаш Садакерскі**, які дабіўся вялікіх поспехаў у чэмпіянаце Польшчы, скакаўшы на адлегласць, а на трэцім — валейбаліст **Пётр Антанюк**, вучань Комплексу прафесійных школ.

Аляксей Мароз

смерці. Яго, як і іншых асуджаных, павялі на шыбеніцу ў Белавежы каля царквы. Гналі канваіры, а акцыяй кіраваў афіцэр гестапа. Вёў ён на павадку вялікага сабаку, які рваўся да нешчасліўца. Блізка вісельніцы афіцэр спусціў сабаку і стаў цкаваць асуджаных. Сабака зубамі рваў смяротнікаў да касцей. Лілася кроў, чуваць было енк, крыкі, плач. Аднак сабака не кранаў таго хлопца. Афіцэр стаў цкаваць сабаку на яго, маўляў: рві, кусай яго, пакуль яшчэ пятля не наложана на шыю. Але звер падмяв толькі хвост пад сябе і не атакаваў гэтага смяротніка. Як ні стараўся афіцэр, каб сабака выканала ягоны загад, нічога з таго не выйшла і хлопец не быў пакусаны і пакалечаны. Немцы і ўсе пры-сутныя былі шакіраваны. Афіцэр загадаў адпусціць хлопца на свабоду і та-кім чынам пятля і смерць яго мінавала.

Зараз пасля вайны хлопец той раска-заў ягонымі аднакласнікамі, намога ма-лодшым ад яго, у іх ліку і майму зна-маму, пра тое здарэнне. І хаяц сам Дзмітры Тапор не вельмі верыць у туго гісторыю, аднак, паводле яго, раска-чык не быў ілгуном, але парадачным ча-лавекам. Но на гэту тэму выкажуцца людзі, што перажылі жах вайны і веда-юць пра тое здарэнне. І ці такое магло здарыцца?

Мікалай Панфілюк

школьны аўтобус разбіваецца штодзень на калдбінах. Відаць, яны ў нарваўскіх чыноўнікаў менш прыярытэтныя.

Лукаш Мікалаюк

Hurtownia zniczy „Luiza” zaprasza do współpracy. Autowóz skład znaczą „Luiza” zaprasza do sypialni uzupełnienia.
ul. Scaleniowa 34, Białystok
tel. (+48 85) 653 39 16

Помнік мінулага

Гісторыя Чаромхаўскай чыгуначнай станцыі сягае пачатку XX стагоддзя, калі пракладалася чыгуначная лінія Брэст — Ваўкавыск. Побач пущі будаваліся салідныя драўляныя і мураваныя дамы на кватэры для чыгуначнікаў. На адным доме віднеєца надпіс „1905 год”.

У вайну немцы разбурылі станцыйны будынак, засталіся толькі дамы, у якіх кватараваліся чыгуначнікі. У трох дамах і зараз жывуць пенсіянеры, у чацвёртым змяшчалася чыгуначная амбулаторыя. Ад двух гадоў буды-

нак гэты пустуе, ніхто ім не цікавіцца. Уладальнік — Прадпрыемства маёма-ці ў Беластоку — шкадуе грошай на не-абходны рамонт, а мясцовому самаўра-ду, відаць, ён непатрэбны. Мабыць, будынак пападзе ў руіну. А шкада, бо ж гэта помнік. Няўко не знайдзеца чалавек, які добраўпарадкую будынак і за-хавае прыгажосць даўнейшай архітэк-туры? Гэтае пытанне стаўлю ў адрас уладальніка і мясцовага самаўрада.

Уладзімір СІДАРУК
Фота аўтара

ВЕР — НЕ ВЕР

Астроне! Прыснілася мне, быццам мы з мужам зайшлі да суседкі. Але што дзіўнае, тая суседка зусім нам незна-мая, мы яе бачым упершынно. Жанчына высокая, гадоў пад пяцьдзесят, вала-ласы карычневага колеру, памялава-ныя. Ды жанчына тая была задаволена, што мы да яе прыйшли. Толькі вось у ханце было няпрыбрана, балаган. Ды ўжо там аднекуль узяліся: мой брат, братавая, сястра яе. Яны ад нас далей, як бы ў іншым пакоі, але не аддзелены ён ад таго, дзе мы былі. Я падышла да акна. Абаперла рукі на падаконнік і стала, углядаючы на панадворак. Рап-тат каля мяне з левага боку стаў баць-ка братавай (ён не жыве). Я не варух-нулася з месца. Хачу нейк паведаміць братавую, каб яна хуценька прыбегла, бо ж бацька стаіць каля мяне. Я крикнула: „Хадзі хутчэй сюды!” У той мо-мант бацька адышоў у левы бок і знік.

Што можа абазначаць гэты сон, раз-гадай, Астроне!

Ніна

У міхалоўскіх сібіракоў

Актыўна працуе Гмінны гуртак сі-бі-ракоў (ГГС) у Міхалове Беластроцкага павета, якому старшынствуе Адольф Круцько. Нядыўна адбыўся спрэваздачны сход гуртка. Налічвае ён 30 членоў, якія пацярпелі ад сталінскіх рэпрэсій. Усе яны актыўна ўключанацца, між ін-шым, у падрыхтоўку і правядзенне святкованняў важных дзяржаўных свят і гадавін у Міхалоўскай гміне. Старшы-

ня ГГС уручыў ганаровыя значкі сі-бі-ракоў Антаніне Бобрыкаў, Уладзіславу Казлоўскаму і Вандзе Хруціцкай ды Крыж палітычнага вязня — Марыі Блашчык.

Усе прысутныя на сходзе ўшанавалі памяць памерлых у мінулым годзе чле-наў гуртка: Надзеі Астравецкай, Ана-тоя Зарэцкага, Галены Гутнік і Стані-слая Альбовіча-Бэргеля.

(яц)

Niba

ТЫДНЕВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niba”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрес рэдакцыі: 15-959 Bialystok 2,
ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niba>
E-mail: niba@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Галоўны рэдактар: Віталь Луба. Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк. Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбуская. Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбуская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффан. Канцылярыя: Галіна Рамашка.

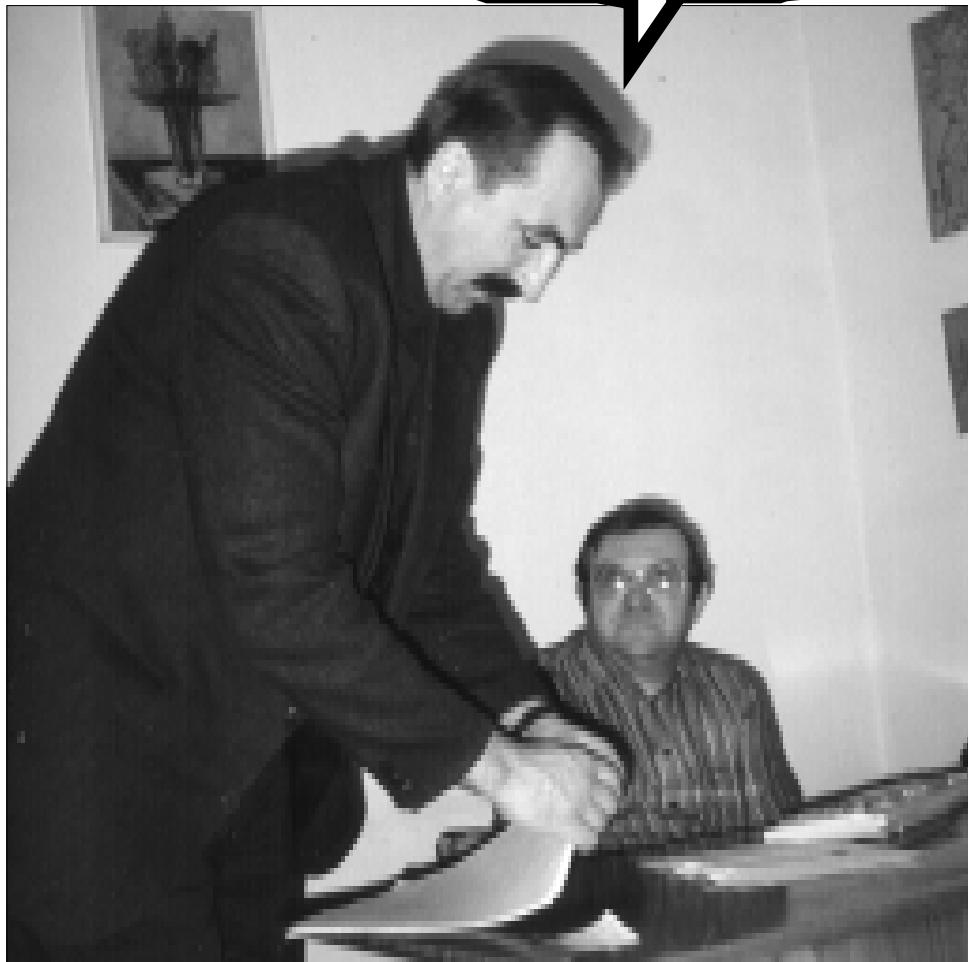
Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук. Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bialystok. Тэксты не замовіоных рэдакція не зврачаюцца. Застрэгама сябе роўнік право скрачанія і працаванія рэдакцыйнага текста не замовіоных. За тэсці ѿгласеў рэдакція не плонічае адповіднасці. Пренумерата: 1. Термін вплаты на пренумерату на III квартал 2001 г. упływa 5 чэрвca 2001 г. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na III kwartał 2001 r. wynosi 19,50 zł. 3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuję „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Oddział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę možna zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 2,80 zł, a kwartalnie — 36,40 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,10 (kwartalnie — 53,30), pocztą lotniczą: Europa — 4,70 (61,10), Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 7,70, (100,00). Wpłaty przyjmuję Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Bialystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A. I Oddział Bialystok, 11101154-401150015504.

Ніўка

Рэчаіснасць
вінаватая!..

Фота Міры Лукишы

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Гутараць два ксяндзы:
— Хіба не дажывем да адмены цэлі-
бату...
— Мы не, але можа нашы сыны.

Пасля імши вынікі выходзяць з кас-
цёла. Адзін з іх усё ходзіць вакол хра-
ма. Пытаюць яго, што ён робіць.

— Разглядаюся, — адказвае. — Даў-
складчыну, а не ведаю, дзе выпіваюць.

Спавядца маладая жанчына:
— Я незамужняя яшчэ, але савакупі-
лася з хлопцам...

— З любові ці за гроши? — пытае
ксэндз.
— З любові, ойча, бо што цяпер вар-
тая тыя дзвесце злотых.

— Калі я быў падлеткам, бацька мне
пастаянна гаварыў: „Ніколі не хадзі-
ў кабарэ са стрыптызам. Можаш там
апынуша ў абставінах, у якіх не павінен
присутнічаць прыстойны мужчына”.
І так мянэ гэтym зайнтрыгаваў, што я ад-

ночы тайком наведаў тое кабарэ.
— І што там убачыў?
— Майго бацьку.

Двухлітарная крыжаванка

1	2		3	4
	5	6		
7	8			9
10				
11		2	6	12 13
	14		15	
16		3	17	

Гарызантальна: 1. у каровы на язы-
ку, 3. вядзе следства, 5. мільённая част-
ка метра, 7. багаты дом, 9. аўтамабіль-
ны ліхтар, 10. устанаўленне канцэнтра-
цыі раствору шляхам паступовага пры-
баўлення другога раствора, 11. сталіца Йемена,
12. не тата, 14. з'едлівая іронія
на негатыўныя з'явы жыцця, 16. першая
частка прозвішча кампазітара сімфа-
нічнай сюіты „Шэхэрэзада”, 17. жыхар
Сеула.

Вертыкальна: 1. паўднёваафрыкан-
ская дзяржава, 2. аўтаномная рэспуб-
ліка з Сыктывкарам, 3. шахматная фі-
гура, якая перамяшчаецца па дыяганалях,
4. усходні платан, 6. Баляслав, Баляслаў,
польскі князь (1085-1138), 8. італьянскі

горад між Рымам і Неапалем, 9. гука-
вая адзінка мовы, 11. салдаты інженер-
ных войск (мн. лік), 13. жыхар Йашкар-
Алы, 14. родная вёска Міхася Шахові-
ча, 15. напр. Нёман.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складаўшы літа-
ры з пазначаных курсівам палёў. Ся-
род чытачоў, якія на працягу месяца
дашлюць у рэдакцыю правільнія ра-
шэнні, будуць разыграны кніжныя
ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 4 нумара

Гарызантальна: эпік, Нарач, апа-
тыт, здор, судак, апетыт, камуфляж,
тытан, абарыген, абалонка, шпага,
скарынка, абутик, аршад, уака, пры-
пол, Эсфір, арфа.

Вертыкальна: Чавусы, сабака, пад-
мурак, карап, манеж, рыжык, канцо-
ка, пятрушка, трал, твар, Агра, юнга,
батыскаф, парася, гравій, аборт, ступа,
акула.

Рашэнне: **Лепш горкая праўда, чым
салодкая мана.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Мі-
халу Байко** з Беластока і **Наталі Гера-
сімюк** з Гайнаўкі.

Сапраўдны лік

У рэйсавы аўтобус з павятавага ме-
ста цераз малое мястэчка ў другое ме-
ста павятавае карабкалісця вясковыя цё-
такі ў цёплых хустках (праўда, не ша-
ліноўкі цяпер у модзе, і не штучныя „
мішкавыя” футры, як гадоў 20-30 та-
му, але аўтобус быў нейкі як з таго ча-
су — блакітныя выпалавельныя „ельчы”).
І шафёр вядомы ад тae старажытнасці,
крыху ўжо перад пенсіяй. Усе яго веда-
юць і з таго, што ўсю дарогу любіць за-
бяспечыць прыемнасць тутэйшым па-
сажырам. Пускае песні нашыя, славян-
скія. Відаць, сам таксама любіць паслу-
хаць гэтага, бо часам і ноччу, калі вязе
аднаго пасажыра, таксама ўключаете
свае песні. Быў я не раз такім начным
ягоным пасажыром.

Пасядалі бабулі, сеў я, маладая пры-
гожая дзяўчына, кабета ў сярэдніх га-
дах і мужчына, якому на вока было за
сорак. Здаецца, зусім цвярозы. Але, ка-
лі б і падвыпішы быў, дык я не здзіві-
ся б, бо на дварэ тримаў марозік, сыпла-
ла сухім снегам, дык мо і нармальна бы-
ло, калі б ён, каб пагрэцца, выхіліў у мя-
стечку якое піўко, чакаючы аўтобус. Атмасфера адчувалася свойская, усе
усміхаліся адзін аднаму і кіроўцу. Той
уключыў ціхую музыку. Чакала досьць
приемнае, хоць крыху прымусовае пад-
арожжа — бо, вядома, каму хочаща
цягнуцца ў такую дарогу ў такі час!

Усе надумалі ўздрамнуць пад цёплы
шум машины. Але ж не, дзядзьку не спа-
лася. Яму было цікава паразмаўляць,
меўшы публіку, якая не магла ўцячы.
І перакрыкаючы шум матора і храба-
тание колаў на хрусткім снезе, стаў раз-
важаць пра жыццё.

Пачаў ад надвор’я, да якога, вядома,
меў прэтэнзіі. Да каго? То ж не да палі-
тычных улад, бо яны не маюць да на-
двор’я ніякага дачынення. „А хто цяпер

жондзіць? Вядома, хто! — камуна! I ўсе
яны паўлазілі ва ўрад, і гарадамі кіру-
юць, і гаспадаркай усёй. Ну, жыдаўня”.
Бабулі здзівіліся: „То ж камуна даўно
памерла?! А ці не лепш за Герка было
і табе? Вывучыўся, хату ў блёку да-
стай...” — „Хто, яны мне што далі?!
А камуна жыве! I жывуць такія вось
дурні, якім яна падабаецца! I жыды кі-
руюць усім, стаяць усюды ззаду...”
А яму цяпер жыць не даюць... „Хто мае
працу, той живе! Так што не наракай...
I піць лепш перастаў бы, сіняносі!” —
замахала бабулька перад чырвоным но-
сам дзядзькі. „Нос у мяне чырвоны ад
марозу!” — пацёр свой агурок дзядзь-
ка. Праўда, не выглядаў ён на горкага
п’яніцу, апрануты парадачна, хоць, ві-
даць, не на свята ехаў. „Ja jestem Polak гре-
чысцівісту, і ніколі не згаджуся, каб мною
кіравалі і адбіралі са скury чужыя!” —
„Я веру толькі ў сапраўдныя лікі!” —
сцвердзіла дзяўчына. „А што, можа
еёць і несапраўдныя?” — „Еёць сапраў-
дныя, несапраўдныя, нулі таксама!” —
„Нулі?! Я табе дам нулі! А можа і гэты
снег за акном несапраўдны? А мароз?
А ты сама? Сама ты нуль!”

Доўга яшчэ гаварыў пра матэмата-
ку, палітыку і кабет дзядзька ў балон-
невай куртцы. Аж вылезлі пасажыры
з аўтобуса адцягнуць з дарогі павален-
ную ветрам бярозу. Усе вярнуліся, ша-
фёр пакінуў навоні толькі таго дзядзь-
ку, патрымаць верхавіну дрэва, каб не
пацарапаць галінамі бок аўтобуса.

— Можа, пакінем яго? — уздыхнула
з надзеяй адна пасажырка.

— Што вы! — усміхнуўся шафёр. —
Ён кожны другі дзень ездзіць на май
шляху. Добры пасажыр, дае зарабіць
ПКСу. А вытрымаць яго маналогі не-
можна, хоць ужо кожнага так дастаў!

Вандал АРЛЯНСКІ

Графіci

Гома сапіенсу

з малпінага гаю
прысвячаю
„Пальцам ж... у выцірай,
Толькі сцены не марай!”

МАЛПА

(Надпіс, зроблены пальцам і калам
на сцяне ў публічным туалете).

меннікаў, пружыніца на зважай. Гля-
дзіш на яго і наглядзеца не можаш. Та-
кі клапатлівы, спачувальны, бездапа-
можны — хоць ты плач.

Не лепш з нашымі хлопцамі. Надое-
чи Куптэль, зусім не прадчуваючы, якая
крыўда чакае яго, крануў неўміручую
тэму беларускай адсталасці і ролі ў гэ-
тым застою „Нівы”. Не паспей дыхнуць
свежым норд-вэстам, як на канструк-
тыўнага ўзбряжэнца звалілася цэлая
старонка „ніўскага” гневу:

— Мы не падлягаем крытыцы! Мы
— люстратары! — кричаць перадавыя
шчалкапёры. — Нашы люстры настаў-
лены на беластоцкую рэчаіснасць,
— даказываючы сваю правату.

Мала таго што пакрычалі, дык яшчэ
і ўлупілі. Рэчаіснасць вінаватая. I аглоб-
лямі ў Куптэль. Во якія люстры!

А здалёк відней, лепш бачыцца. Чা-
му б і не прыслухацца да таго, што ка-
жа Куптэль. Мо і ў яго можна падвучы-
цца? Я меў пачеху чытаць ягоныя па-
рады ў час Геркавага дрангу. Наш дбай-
ны зямляк і тады — цюцелька ў цюцель-
ку — даказваў, што не ўмее карыстац-
ца шанцам, які стварыў нам новы па-
радак. А мы не слухалі яго. Вось і маем тое,
што ёсць.

Сідар МАКАЦЁР

Куды віруем?

Усе мы цацы

Храновыя справы ў нашым ландзе.
Мар-дэ-Янка ўсё мусалініць, Санюта
Квас без мыла лезе... (ведаеце, куды).
А няўдалы самурай Карвінміка ня-
здольны нават здзейсніць традыцыйны
рытуал. I з гэтай кампаніяй дзёрзкі
Мельнік прэцца ў Еўраландью! То яш-
чэ мы не ў гэтай мрой?

Нашы красулі даюць нам здаровае
масла — ешце, людзі, у гонар Радзімы!
Ды гандаль корміць нас прадуктамі ад
хворага еўрабыдла. Наша масла дара-
гое, неканкурэнтаздольнае. Хаваюць
яго ў прадуктовых запасніках. Запас
хутка загрувасціць усе склады. Ужо на-
радзілася стратэгічная ідэя падмаца-
вацца ім за так недакормленын індыйцаў.
Дзяржаўныя галовы, пойныя патрыя-
тычнага зместу, надалей вітаюць у кля-
тым інтэрнацыонализме, хоць адхрыш-
чваюцца ад гэтай здані абедзвюма рукамі,
правай і левай. Чамусыці ніхто на-
ват не пісне: „Аддайма наша масла на-
шым беспрацоўным”. На словах кожны
змагаецца за іх. Нават Юрэс Бузук,
згадваючы армію беспрацоўных супля-